"ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТӘРБИЕШІЛЕР МЕН ЗИЯТКЕРЛІК БАЛАЛАР ҒЫЛЫМДАР АКАДЕМИЯСЫ" ҚОҒАМДЫҚ ҚОРЫ

******

Общественный фонд

«МЕЖДУНАРОДНАЯ АКАДЕМИЯ ПЕДАГОГОВ и ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ ДЕТЕЙ»

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ - ПРАКТИКАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯСЫНЫҢ «Білім және тәрбие. Теория және тәжірибе» БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ

ақпан 2021 жыл

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ НАУЧНО - ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ «Образование и воспитание. Теория и практика»

февраль 2021

Казахстан - 2021

Главный редактор: З. Б. Бекниязова
Редакционная коллегия сборника:
Н.Э.Нурманалиев, директор ОФ «МЕЖДУНАРОДНОЙ АКАДЕМИИ НАУК ПЕДАГОГОВ и ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ ДЕТЕЙ»
О. Н. Ласкова, главный специалист ОФ «МЕЖДУНАРОДНОЙ АКАДЕМИИ НАУК ПЕДАГОГОВ и ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ ДЕТЕЙ»

Материалдар авторлар ұсынған нұсқада жарияланған

«Білім және тәрбие. Теория және тәжірибе» тақырыбындағы республикалық ғылыми- практикалық конференция материалдарының жинағы (Казақстан , ақпан 2021 жыл.).
"ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТӘРБИЕШІЛЕР МЕН ЗИЯТКЕРЛІК БАЛАЛАР ҒЫЛЫМДАР АКАДЕМИЯСЫ" ҚОҒАМДЫҚ ҚОРЫ, 2021 ж. - 41 б.

Бұл жинаққа «Білім және тәрбие. Теория және тәжірибе» тақырыбындағы республикалық ғылыми - практикалық конференцияға қатысушыларының баяндамалары мен мақалалары енгізілген.
Жинақ материалдары білім беру мазмұнын жаңартуда ең үздік педагогикалық тәжірибені таратуға бағытталған.

Материалы публикуются в авторской редакции.

Сборник материалов республиканской научно - практической конференции «Образование и воспитание. Теория и практика» (Казахстан, февраль 2021). / Общественный фонд «МЕЖДУНАРОДНАЯ АКАДЕМИЯ ПЕДАГОГОВ и ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ ДЕТЕЙ», 2021 г. - 41 стр.

В сборнике размещены доклады и статьи участников республиканской научно-практической конференции «Образование и воспитание. Теория и практика» .
Материалы направлены на изучение и распространение лучшего педагогического опыта в условиях обновления содержания образования.

Инновациялық технологиялар білім сапасын арттырудың ресурсы ретінде

Инновационные технологии как ресурс повышения качества образования

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИКТ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ, КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА РАБОТЫ УЧИТЕЛЯ

Ажигулова Айжан Кудайбергеновна,
учитель начальных классов
Тамдинской средней школы
Алгинского района
Актюбинской области

В мире, который становится всё более зависимым от информационных технологий, школьники и учителя должны быть знакомы с ними. И учитель, если он заботится о своих учениках, их будущем, должен помочь им освоить новые жизненно необходимые навыки. Использование компьютерных технологий – это не влияние моды, а необходимость, диктуемая сегодняшним уровнем развития образования. Достоинства использования ИКТ можно свести к двум группам: техническим и дидактическим. Техническими достоинствами являются быстрота, маневренность, оперативность, возможность просмотра и прослушивания фрагментов и другие мультимедийные функции. Дидактические достоинства интерактивных уроков – создание эффекта присутствия ("Я это видел!"), у учащихся появляется ощущение подлинности, реальности событий, интерес, желание узнать и увидеть больше.

Внедрение ИКТ (информационных и коммуникационных технологий) в практику работы учителя начальных классов осуществляется по следующим направлениям:

1. Создание презентаций к урокам.
2. Работа с ресурсами Интернет.
3. Использование готовых обучающих программ.
4. Разработка и использование собственных авторских программ.

Возможности ИКТ:

· создание и подготовка дидактических материалов (варианты заданий, таблицы, памятки, схемы, чертежи, демонстрационные таблицы и т.д.);

· создание мониторингов по отслеживанию результатов обучения и воспитания;

· создание текстовых работ;

· обобщение методического опыта в электронном виде и т. д.

Применение ИКТ в процессе обучения и воспитания младших школьников повышают общий уровень учебного процесса, усиливающие познавательную активность учащихся. Но, чтобы так учить младших школьников, одного желания мало. Учителю необходимо овладеть рядом умений.

Основными являются:

· технические, т.е. умения, необходимые для работы на компьютере в качестве пользования стандартного программного обеспечения;

· методические, т.е. умения, необходимые для грамотного обучения младших школьников;

-технологические, т.е. умения, необходимые для грамотного использования информационных средств обучения на разных уроках, проводимых в начальной школе.

Основная цель применения ИКТ состоит в повышении качества обучения. Качество обучения – это, то для чего мы работаем.

С помощью компьютерных технологий можно решить следующие задачи:

· усиление интенсивности урока;

· повышение мотивации учащихся;
· мониторинг их достижений.
Трудно представить себе современный урок без использования ИКТ.
ИКТ технологии могут быть использованы на любом этапе урока:
1. Для обозначения темы урока.
2. В начале урока с помощью вопросов по изучаемой теме, создавая проблемную ситуацию.
3. Как сопровождение объяснения учителя (презентации, формулы, схемы, рисунки, видеофрагменты и т.д.)
4. Для контроля учащихся.
Подготовка подобных уроков требует еще более тщательной подготовки, чем в обычном режиме. Составляя урок с использованием ИКТ, необходимо продумать последовательность технологических операций, формы и способы подачи информации на большой экран. Степень и время мультимедийной поддержки урока могут быть различными: от нескольких минут до полного цикла. Да и мы с Вами можем сказать, что урок, включающий слайды, презентации, данные электронной энциклопедии вызывают у детей эмоциональный отклик, в том числе и самых инфантильных или расторможенных. Экран притягивает внимание, которого мы порой не можем добиться при фронтальной работе с классом. Одной из наиболее удачных форм подготовки и представления учебного материала к урокам в начальной школе можно назвать создание мультимедийных презентаций. "Презентация" - переводится с английского как "представление". Английская пословица гласит: «Я услышал – и забыл, я увидел – и запомнил». Таким образом, облегчение процесса восприятия и запоминания информации с помощью ярких образов - это основа любой современной презентации.
Учитель начальных классов может использовать в своей работе личные презентации. Очень эффективными могут быть тесты, кроссворды, разработанные в программе Microsoft Office Word.Спектр использования возможности ИКТ в образовательном процессе достаточно широк. Однако, работая с детьми младшего школьного возраста, мы должны помнить заповедь «НЕ НАВРЕДИ!» Никто не будет спорить, что применение любой визуальной информации на уроке имеет положительный эффект, но есть уроки, на которых достаточно показа таблиц или репродукции картины. В таком случае, готовить презентацию как последовательность слайдов, наверное, нецелесообразно. Уроки, на которых презентация не средство обучения, а сама цель, так же малоэффективны.
Одно из направлений применения ИКТ в реализации воспитательной системы класса - проведение классных мероприятий, родительских собраний. Использование средств ИКТ позволяет сделать данные мероприятия более наглядными, мобильными и интересными, а самое главное позволяет привлечь к их организации большее количество учеников, их родителей.
Психолого-педагогические исследования в классе показали, что использование возможностей ИКТ в начальной школе способствует:
-повышению мотивации к учению,
-повышению эффективности образовательного процесса за счёт высокой степени наглядности,
- активизации познавательной деятельности, повышению качественной успеваемости школьников,
-развитие наглядно-образного, информационного мышления,
-развитию навыков самообразования и самоконтроля у младших школьников,
-повышению активности и инициативности младших школьников на уроке,
-повышению уровня комфортности обучения.
Все это позволяет говорить о повышении качества работы учителя.
Как показывает практика, без новых информационных технологий уже невозможно представить себе современную школу. Уроки с использованием ИКТ становятся привычными для учащихся начальной школы, а для учителей становятся нормой работы – это, на мой взгляд, является одним из важных результатов инновационной работы в практике работы учителя начальных классов.
Информационные технологии дают уникальную возможность развиваться не только ученику, но и учителю.

Развитие и расширение информационного пространства детей и подростков, побуждает учителя заниматься вместе с учениками, осваивая новые информационные технологии.
Сейчас всем понятно, что компьютер не сможет заменить живого учителя. Зато поможет облегчить его труд, заинтересовать детей, обеспечить более наглядное, совершенно новое восприятие материала.
Использование ИКТ в учебном процессе позволяет:
усилить образовательные эффекты;
повысить качество усвоения материала;
построить индивидуальные образовательные траектории учащихся;
осуществить дифференцированный подход к учащимся с разным уровнем готовности к обучению;
организовать одновременно детей, обладающих различными способностями и возможностями.
Внедрение ИКТ осуществляется по направлениям:
1. Создание презентаций к урокам;
2. Работа с ресурсами Интернет;
3. Использование готовых обучающих программ;
4. Разработка и использование собственных авторских программ.
Создание презентаций к урокам.
Одной из наиболее удачных форм подготовки и представления учебного материала к урокам в начальной школе можно назвать создание мультимедийных презентаций. Более того, презентация дает возможность учителю самостоятельно скомпоновать учебный материал исходя из особенностей конкретного класса, темы, предмета, что позволяет построить урок так, чтобы добиться максимального учебного эффекта.
Презентации позволяют учителю:
наглядно представлять материал;
интенсифицировать процесс объяснения нового материала;
регулировать объем и скорость выводимой информации посредством анимации;
Работа на интерактивной доске.
Использование интерактивных технологий становится привычным явлением в образовании. Интерактивное оборудование, такое как интерактивные доски, создают устойчивую мотивацию учащихся к получению знаний и помогают творчески решать учебные задачи, тем самым, развивая образное мышление учащихся. С помощью интерактивной доски можно демонстрировать презентации, создавать модели, активно вовлекать учащихся в процесс освоения материала, улучшать темп и течение занятия. Электронная доска помогает детям преодолеть страх и стеснение у доски, легко вовлекать их в учебный процесс. В классе не остаётся равнодушных. За счет большой наглядности, использование интерактивной доски позволяет привлечь внимание детей к процессу обучения, повышает мотивацию. Все, что есть на компьютере, демонстрируется и на интерактивной доске. На ней можно передвигать объекты и надписи, добавлять комментарии к текстам, рисункам и диаграммам, выделять ключевые области и добавлять цвета. У преподавателя появилась возможность моделировать свой урок вместе с учениками в режиме мозгового штурма, демонстрировать учебный материал, делать письменные комментарии поверх изображения на экране, записывать идеи учащихся и таким образом создавать вместе с учащимися общий конспект с учебным материалом. При этом написанное на интерактивной доске может передаваться учащимся, сохраняться на магнитных носителях, распечатываться, посылаться по электронной почте.
Так же на уроках возможен выход в Интернет, где учащиеся могут самостоятельно получить новую информацию. Во время работы на интерактивных досках, улучшается концентрация внимания учащихся, быстрее усваивается учебный материал, и в результате повышается успеваемость каждого из учеников, что качественно повышает уровень современного образования.
Используя интерактивную доску, преподаватель не только может показать и прокомментировать живопись и графику, но и создавать свой рисунок.

Яркие иллюстрации, интересные интерактивные задания, загадки и кроссворды, доступное изложение материала, тесно связанного с повседневной жизнью, делают занятия с диском интересными и эффективными.

Использванные материалы
:1. Начальная школа , 2014 год. стр55-58.
2. Конышева Н.М. «Проектная деятельность детей начальных классов» Ассоциация 21 век. 2006 год.
3. Круглова О.С. «Технология обучения детей» 1999 год.

ЖАҢА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ОҚУ – ТӘРБИЕ ҮРДІСІНЕ ЕНГІЗУ

Алмаханова Ляззат Турехановна,
бастауыш сынып мұғалімі
№56 жалпы орта білім беретін мектебі
Ақтөбе қаласы

Баяндамада оқытуда сапа мен қызығушылықтың тиімді жолдарын ашуда инновациялық технологияларды дұрыс таңдау керектігі көрсетілген.

В докладе рассмативается о правильности выбора технологии как одного из эффективных средств повышения интереса и качества обучения.

Бастауыш сынып мұғалімдері білімдерін жетілдіріп, үнемі ізденіс үстінде болуы керек. Бәсекеге қабілетті экономикасы қоғамдық жаңаруға негізделген жан- жақты білім беру жүйесі керек десек, оның алғашқы ізденістері, іргетасы мектептен басталады. Қазіргі уақытта қоғам мұғалімдерден жан- жақтылық, іс- әрекетіндегі жүйелілікті талап етіп отыр.

Біз бастауыш мұғалімдері «Оқытудың жаңа педагогикалық – инновациялық технологияны қолданып, мұғалімнің кәсіби құзіретін жетілдіре отырып, жан – жақты дамыған жеке тұлға қалыптастыру» бағытында жұмыс жасаймыз.

Инновация дегеніміз - жаңа мазмұнды ұйымдастыру, жаңалық енгізу, жаңа үлгілердің бағытындағы нақты әрекет, нақтыланған мөлшердің шегінен кәсіптік іс - әрекеттің жаңа сапалы деңгейге көтерілуі, жаңа нәтижені қамтамасыз ететін теориялық, технологиялық және педагогикалық іс - әрекеттің біртұтас бағдарламасы.

Инновация – латын тілінен шыққан аудармасында: жаңарту, жаңалық, өзгеріс деген мағынаны білдіреді.

Инновациялық үрдістер – бүкіл әлемнің білім беру жүйесінің дамуының негізгі және қажетті бағыттарының бірі.

Инновациялық іс - әрекет – педагогикалық еңбектің сапасын арттыратын оқу – тәрбие үрдісін жаңа бағытта құру бойынша түбегейлі өзгерістермен ерекшеленетін жаңа іс - әрекет. Мұғалімнің инновациялық даярлығы – мұғалімнің инновациялық, педагогикалық технологияны меңгеру және оның өз іс – тәжірибесінде пайдалана алуына қажетті жаңа білім , білік, дағлыны меңгеруі.

Инновациялық оқыту дегеніміз – қазіргі кезеңдегі әлеуметтік мәдени ортадағы инновациялық өзгерістерді жете қарастыратын үрдіс және оқу, білім беру әрекетінің нәтижесі. Инновациялық білім – құзіреттілік білім беру жағдайында қоғамның мәдени, әлеуметтік,

экономикалық сұранысты қанағаттандыратын, әлемдік бәсекеге төпеп бере алатын теориялық білімін кез – келген жағдайда өз іс – тәжірибесінде пайдалана алатын жаңа

нәтижеге бағытталған білім.

Инновациялық білім беру – мұғалімдерге инновациялық білімдерді жүйелі меңгерту арқылы олардың инновациялық іскерліктері мен дағдыларын қалыптастыру үрдісі болып саналады. [1]

Мұғалімнің инновациялық дайындығын қалыптастыруда , мұғалімнің инновациялық белсенділігін ескерген жөн. Ол дегеніміз – мұғалімнің жаңа өзгерістерге көзқарасы, жаңаны білсем, үйренсем, қолдансам және т.с. жаңа іс - әрекеттерін жатқызуға болады.

Қоғамның қазіргі даму деңгейі жас ұрпақтың білімінің жоғары болуын талап етеді. Сапалы білім жүйесі – ел экономикасының тұрақты өсуін қамтамасыз ететін негізі факторлардың бірі және ол мемлекет дамуының түп қазығы.

Қазіргі мұғалімдер өзгермелі жағдайға тез бейімделіп, педагогикалық үрдісті жүйелі жүргізуге бағытталған ойлаудың жаңа типін меңгеріп, шығармашыл – кәсіби іс - әрекетті оқушылармен ынтымақтаса жұмыс істеуді игеруі керек.

Педагогтардың алдына қойылып отырған басты міндеттердің бірі – оқытудың әдіс – тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыру және жаңа педагогикалық технологияны меңгеру. Жас ұрпаққа қоғам талабына сай тәрбие мен білім беруде мұғалімдердің инновациялық іс - әрекетінің ғылыми педагогикалық негіздерін меңгеруі – маңызды мәселелердің бірі. Жаңашыл педагогтердің негізгі мақсаты шәкірт қауымының алатын білімін сапалы ету, оның толыққанды жеке тұлға болып қалыптасуына негіз қалау. [2]

Педагогикалық озат тәжірибе оқу – тәрбие жұмысын үнемі дамытып және жетілдіріп отырады. Сондықтан, әрбір мұғалім еліміздегі жаңашыл ұстаздардың бай тәжірибесін, белгілі педагогтар мен психологтардың ғылыми еңбектерін терең зерттеп, олардың ұсынбаларын өз ісінде шеберлікпен пайдаланғаны жөн. [3]

Жасыратыны жоқ, бұрын оқыту ісіне біржақты қарап, оқытуды тек сабақты жақсы беру деп санап келдік. Соның салдарынан ауыртпалық мұғалім мойнына түсті, ол өзі сабақ айтады, сөйлейді, сұрайды, қосымшалармен толықтырады, яғни сабақ үрдісінің барысында ұстаздың қызметі басым еді. Бала тек тапсырманы орындаушы ғана болды. Қазір бұл әдіс – тәсілді қоғамның дамуы қабылдай алмайды. Себебі, заман ағымына сай оқыту мен тәрбие ісін жаңаша жетілдіруді өмірдің өзі талап етеді. Ендеше, оқытудың жаңа жүйелерін кеңінен енгізудің уақыты жетті. Оқытудың жаңа технологияларын сабаққа енгізуге шұғыл бетбұрыс жасалды.

Оқыту тәрбие үрдісінде қолданылып, айтарлықтай нәтиже беріп жүрген жаңа педагогикалық технологиялар: дамыта отырып оқыту әдістемесі (Л.Занков, Д.Эльконин, В.Давыдов, В.Репин), Оза отырып оқыту (С.Лысинкова), іс - әрекетті бағалау (Ш.Амонашвили) , тірек үлгілері арқылы оқыту (В.Шаталов), саралап оқыту, шоғырландырып қарқынды оқыту жүйесі, модулдік оқыту технологиясы (Ж.Жанпейісова) және т.б .

СТО әдіс – тәсілдерін пайдалану арқылы оқулықтағы берілген міндетті деңгей барлық оқушының қабілеті мен қызығуын ескере отырып, жоғары білім мазмұнын меңгеруге жағдай жасайды.

Барлық жаңа технологияның алдына қойған мақсаты – оқушының жеке басының дара және дербес ерекшелігін ескеріп, олардың өз бетінше ізденуін арттырып, шығармашылықтарын қалыптастыру.

Мұғалім әрқашан сабағында көрнекі құралдар немесе қосымша әдебиеттерді мақсатты пайдалана отырып, оқушыларға мүмкіндігінше білім түрлерін кеңірек беруге ұмтылғаны жөн.

Жас ұрпаққа заман талабына сай білім беру әрбір ұстаздан шығармашылықпен жұмыс істеуді, үлкен ізденісті талап етеді. Білім беру саласындағы оқытудың озық технологияларын меңгермейінше сауатты, жан – жақты маман болу мүмкін емес.

Қоғамымыздың қазіргі даму кезеңі мектептегі білім беру жүйесінің алдына оқыту үрдісін технологияландыру мәселесін қойып отыр. Осындай сұраныстарға орай оқытудың әртүрлі технологиялары жасалынып, мектеп тәжірибесіне енгізілуде.

Өйткені жаңа педагогикалық технологияны меңгеру мұғалімдердің іскерлігін, ізденісін туғызып, шығармашылықпен жұмыс істеуіне жол ашса, оқушылардың білім сапасын арттыруға өз үлесін қосады.

Бүгінгі жаңа қоғамда мұғалімнің ішкі жан – дүниесі де жаңаша, демек болашақ ұрпақтан үлкен үміт күтілуде. Мектептегі басты тұлға ұстаз десек, білім саясаты ең алдымен ұстаздар қауымы арқылы жүзеге асырылады.

Ал біздің келешектегі мақсатымыз – рухани жан дүниесі бай, жан – жақты жарасымды дамыған жеке тұлғаны қалыптастыру.

Ел президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Болашақтың іргесін бірге қалаймыз» атты Қазақстан халқына жолдауында: «Біз білім беруді жаңғыртуды одан әрі жалғастыруға тиіспіз. . Сонымен қатар мемлекет басшысы «Үштілділік мемлекеттік деңгейде ынталандырылуы керек. Орыс тілін білу – біздің ұлтымыздың тарихи артықшылығы екені баршаға белгілі... Біз ағылшын тілін игеруде серпіліс жасауымыз керек

Бүгінде мектептерді жаңа инновациялық технологиялармен қамтамасыз ету жалғасуда. Орта білім берудің 12 жылдық моделі енгізілуде. « Өмір бойы білім алу» әрбір қазақстандықтың жеке кредосына айналуы тиіс» делінген болатын. Міне, әр адам, әр мұғалім осы пікірді берік ұстанып, ұдайы өзін - өзі дамытуға, үнемі ізденіс үстінде болуға, жас буынға өмірдің мәнін түсініп, оқу мен білімді ұғынтуға атсалысуы керек.

«Бала жүрегі кішкентай күйсандық. Ол күйсандық кілтін тапсаң ғана ашылады. Мұғалімнің қолында әркез сол кілт жүруі керек» дейді. Олай болса, қазіргі заманауи технологиялардың тиімдісін ала біліп, қажеттілікке жаратып, білім мен ғылымды өз дәрежесінде меңгерту.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

Қазақстан Республикасында Білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы.
2.. [3] Мұғалімге арналған нұсқаулық // Қазақстан Республикасының жалпы білім беретін мектептері педагогтерінің біліктілігін арттыру курстарының бағдарламасы / 100-155 бб
3. Бұзаубақова К. Жаңа педагогикалық технологиялар.Алматы-2004
Бастауыш мектеп 2015, №10,2016 №2.

АУЫЛДЫҚ ЖЕРДЕ ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМЫНЫҢ ОТБАСЫМЕН ЖҰМЫСЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ

Мырзагалиева Динара Нажмадиновна,
Тамды орта мектебінің қосымша білім беру педагогы
Алға ауданы
Ақтөбе облысы

Қазіргі білім беру жүйесінің мақсаты — бәсекеге қабілетті маман дайындау. Мектеп – үйрететін орта, оның жүрегі — мұғалім. Ізденімпаз мұғалімнің шығармашылығындағы ерекше тұс — оның сабақты түрлендіріп, тұлғаның жүрегіне жол таба білуі. Ұстаз атана білу, оны қадір тұту, қастерлеу, арындай таза ұстау — әр мұғалімнің борышы. Ол өз кәсібін, өз пәнін , барлық шәкіртін , мектебін шексіз сүйетін адам.Өзгермелі қоғамдағы жаңа формация мұғалімі – педагогикалық құралдардың барлығын меңгерген, тұрақты өзін-өзі жетілдіруге талпынған, рухани дамыған, толысқан шығармашыл тұлға құзыреті.Жаңа формация мұғалімі табысы, біліктері арқылы қалыптасады, дамиды. Нарық жағдайындағы мұғалімге қойылатын талаптар : бәсекеге қабілеттілігі, білім беру сапасының жоғары болуы, кәсіби шеберлігі, әдістемелік жұмыстағы шеберлігі.

Осы айтылғандарды жинақтай келіп, жаңа формация мұғалімі- рефлекцияға қабілетті, өзін-өзі жүзеге асыруға талпынған әдіснамалық , зерттеушілік, дидактикалық — әдістемелік, әлеуметтік тұлғалы,коммуникативтілік, ақпараттық және тағы басқа құдыреттіліктердің жоғары деңгейімен сипатталатын рухани- адамгершілікті, азаматтық жауапты, белсенді, сауатты, шығармашыл тұлға.Қосымша білім беру орталықтарындағы ең негізгі мәселелердің бірі-шығармашыл тұлғаны дамыту және қалыптастыру.Қосымша білім беру орталығы үйірмелеріне қатысатын оқушылардың барлығы дарынды оқушылар. Себебі олар өздерінің сүйікті ісімен айналысып, толыққанды меңгеруге тырысады.Сол себепті қосымша білім беру орталығындағы педагогтар әр баланың бойындағы даралық ерекшеліктерін анықтап,сол бойынша жұмыстар атқаруы керек.Оқушыны қызықтырып,өнерге тарта білулері қажет.Әр ұйымдастырылған сабақ үлгісі екінші өтетін сабаққа ұқсамауы керек.Яғни сіздің алдыңызға келетін баланың талабан қанағаттандыру қажет.Мысалы вокал бөліміне қатысатын оқушы эстрада жанрынан гөрі халық әндерін,халықтық нақыштағы орындалған әндерді ұнатады.Олай болса сол бағытта жұмыстар жасап,баланың қалыптасуына жадай жасау керек.Мемлекеттің білім беру саясаты қосымша білім беру ісіне үлкен көңіл бөлген. Оны мемлекеттің «Білім туралы Заңынан*(2011.19.01. берілген* өзгерістер мен толықтыруларымен*)* көруге болады

37-бап. Қосымша білім беру

1. Білім алушылар мен тәрбиеленушілерге қосымша білім беру, түрлерін білім беру саласындағы уәкілетті орган айқындайтын қосымша білім беру ұйымдарында жүзеге асырылады.

Қосымша білім берудің білім беретін оқу бағдарламалары бойынша білім алушыларға білім беру қызметтерін көрсетуді бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім берудің жалпы білім беретін оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдары шарттық негізде береді.

2. Кадрлардың біліктілігін арттыру және қайта даярлау қосымша білім берудің білім беретін оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарында, ғылыми ұйымдарда, өндірісте және мемлекеттік ғылым ұйымдары мен жоғары оқу орындарының ғылыми қызметкерлерінің «Болашақ» халықаралық стипендиясы бойынша әлемнің жетекші жоғары оқу орындарында, ғылыми орталықтары мен зертханаларында ғылыми тағылымдамадан өтуі кезінде жүзеге асырылады деп атап жазылған.

Қосымша білім беру — өскелең ұрпақты тәрбиелеу жүйесіндегі негізгі кезеңнің бірі. Оның жас ұрпақты тәрбиелеудегі рөлі өте зор. Еліміздің дарынды жастары қосымша өнер орталықтары арқылы өмірге жолдама алады. Қосымша білім беруді еш уақытта отбасынан, қоғамнан бөліп алуға болмас. Сондықтан оның іс-әрекеті отбасымен, жұртшылықпен тығыз байланысты. Міне, қосымша білімнің үлкен тәрбиелік қызметі осында.

Қосымша білім беру арқылы тәрбиеге байланысты қоғамдық күштерді ұйымдастыруға және біріктіруге болады. Ол ішкі тәрбие процесін атқарып қана қоймайды, оқушылармен жүргізілетін тәрбие жұмысының мақсатқа бағыттылығын қамтамасыз етеді. Осы тұрғыдан қосымша білім беру — балалармен тәрбие жұмысын ұйымдастырып, жеке адамның дамуында және қалыптасуында әр түрлі факторлардың ықпалын үйлестіріп, біріктіретін орталық.

Отбасы белгілі дәстүрлердің, жағымды өнегелердің, мұралардың сақтаушысы. Онда бала алғаш рет өмір жолымен танысады, моральдық нормаларын игереді. Сондықтан отбасылық өмір — жеке адамның азамат болып өсуінің негізі. Отбасы ғасырлар бойы адам баласы тәрбиесінің құралы болып келеді. Сондықтан ол адам үшін ең жақын әлеуметтік орта.

Отбасы — оқыту мен тәрбие жұмысындағы білім беру орталықтарының одақтасы. Ол бала тәрбиесі мен оның дарынын ашу жолында мектеппен тығыз байланысты болуды өте жақсы түсінеді. Бала тәрбиесінің отбасында, мектепте нәтижелі болуы ынтымақтастыққа негізделеді.

Отбасы тәрбиесі — бұл қоғамдық тәрбиенің бір бөлігі, мемлекет алдындағы ата-аналардың борышы. Үкімет отбасына үнемі қамқорлық жасауда. Қамқорлықтың түрлері: балалар мекемелері жөнінде халықтың қажеттілігін толық қанағаттандыру, балалардың еңбек, спорт лагерьлерінің, жас натуралистер станцияларының, ғылыми-техникалық және көркем шығармашылық үйірмелерінің жұмысын кеңейту; ананы, балалық шақты қорғауға ерекше көңіл бөлу, отбасы мүшелерінің демалуы үшін санаториялардың, демалыс үйлерінің жүйесін кеңейту; аналар жағдайын еске алып, әйелдердің халық шаруашылығына қатысуын үйлестіру.

Отбасындағы басты мәселелердің бірі — баланың тіршілік әрекетін ұйымдастыру: баланың тәртібі, міндеттері, қойылатынталаптар, оның үй еңбегіне қатысуы, оқу-әрекеті, бос уақытын ұйымдастыру.

Бала өмірін және іс-әрекетін ұйымдастыруда негізгі жағдайлардың бірі — ұтымды ырғақ жасау. Күн тәртібі — өмір тәртібі, еңбек пен демалыстың парасаттылықпен, кезектесіп өтуі, талаптардыр орындау, жақсы әдеттерді қалыптастыру.Баланың не нәрсеге бейімділігін,қызығушылығын анықтау болып табылады.

Қоғам бізге тап қазір, жаһандану заманында, жан — жақты жетілген, рухани бай жаңа заман адамдарын тәрбиелеуді талап етіп отыр. Қазіргі заманауи ұстаздардың алдында өз халқының мәдениетін, әдебиетін, тілін, салт-дәстүстірін, тарихын, өнерін сүю арқылы, басқа халықтардың да тілі мен әдебиетіне, салт — дәстүріне құрметпен қарайтын нағыз мәдениетті адам тәрбиелеу міндеті тұр.Сондықтан жалпы білім беретін мектеп қабырғасында әр оқушының болашақтағы өз бағытын дұрыс белгілеп, саралай білуі үшін оларға берілетін білім өзегінде, өзіндік сана, көзқарас, дүниетаным мен сенім қалыптастыруда, сондай — ақ, қай ортаға болсын тез бейімделіп, жаңа ақпараттарды тез түсініп, қабылдау қабілеттілігін, іскерлік қасиетін дамытып, жеке тұлға етіп тәрбиелеудің орны ерекше.

Шығармашылық – бүкіл тіршіліктің бастауы. Мектепте білім беру ісіндегі басты бағдар – оқушылардың тек шығармашылық мүмкіндіктерін дамыту және оларды шынайы өмірдегі дара тұлға етіп әзірлеу. Ол үшін ең біріншіден, өз таңдаулары бойынша оқытудың ұстанымын жүзеге асыру, яғни денсаулығын, дамуы мен қызығушылығын ескеріп, мүмкіндіктерін ашу. Екіншіден, оқыту үрдісінің сапасын арттырудың басты құрамды бөлігі – жақсы түсінікті тілмен жазылған оқулық. Бұрынғы әдіске арналған оқу үрдісінде мұғалімге басымдылық рөл берілсе, ал қазіргі оқу үрдісінде оқушы белсенділігі көрсетілуі тиіс. Ол өздігінен оқуы тиіс, ал мұғалімнің негізгі көңіл аударатын жайы: әрбір оқушылардың жеке қызығуы мен мүмкіндіктерін ашу. Әрбір оқушы басқа оқушымен салыстырылмайды. Керісінше, дамуына қарай өзімен-өзі салыстырылады. Мұғалімнің кез келген сабағы шығармашылық сипатта өткізіліп отырса, оқушы дербестігінің қалыптасуы жоғары деңгейге көтерілері сөзсіз.Шығармашылық адамын тәрбиелеу процесі жаңаша технологиямен ұйымдастырудың маңызы өте зор. Шығармашылық дегеніміз, оқушылардың даралық бейімділіктері мен қабілеттерінің көрінуі. Ал бейімділік – бұл адамның белгілі бір іс-әрекетпен айналысуға бет бұрысы, оған көңіл ауыы, оянып келе жатқан қабілеттің алғашқы белгісі. Сондықтан балалық кезде көзге түсетін бейімділіктердің келешекте олардың қабілет көрсеткіштері екенін ұмытпағанымыз жөн. Кез келген оқушы мұғалімнің басшылығымен орындаған шығармашылық жұмысының нәтижесінде өзінің ішкі мүмкіндіктерін дамытады. Баланың қабілеті мен талантын дамытуды неғұрлым ертерек бастаса, соғұрлым оның қабілеті толық ашылуы мүмкін. Егер бала бойындағы қабілетті мұғалім байқамаса, ол бала басқа оқушылармен бірдей болып қалады. Сондықтан қабілеттің дамуына түртті бола білу керек. Ең маңыздысы – қабілетті оқушыны зеріктіріктіріп алмау.

Жас ұрпақтың дара ерекшелігін ескере отырып ойлау, шешім қабылдау, қорытынды ой-пікірін білдіруін, белсенділігін, танымдық қабілетін дамытуын, өзінің шығармашылық әрекетін жүзеге асыруын қалыптастыруына мүмкіндік туғызған дұрыс.

Оқушылардың қабілетін ашып, дамытуға жан-жақты жағдай жасағанда ғана мақсатқа қол жеткізуге болады.

Ол үшін бірінші шығармашылыққа бет бұрған оқушының отбасымен қосымша білім беру педагогінің тығыз байланысы,ынтымақтастығы бірінші орынға шығады.Өйткені шығармашыл тұлғаның қалыптасуына педагог пен қатар отбасының ролі жоғары. Егер отбасы дарынды баланы толық қолдамаса, онда баланың шығармашылық болашағы тоқтап қалуы әбден мүмкін. Баланың шығармашылық жетекшісі балаға жақсы білім бергенімен, отбасындағы қолдауға үнемі зәру. Сондықтан шығармашылық орталықтар (қосымша білім беру) дарынды оқушымен жақсы нәтижеге жетуі үшін,оның отбасымен байланысының маңызы зор.Байланыстың дұрыс жолға қойылуы педагог пен ата-ананың ынтымағында деп есептеймін. Егер ата-ана педагог пен оқушының кейбір қарапайым талаптарын орындай алуымен өз қолдауын көрсетеді.Мұның өзі оның педагог пен оқушының шығармашылығының дамуына әсер етері сөзссіз.

Қолданған әдебиеттер:

1.Е.О.Омар Қазақстандағы мектептен тыс мекемелер: Қалыптасуы және дамуы. Алматы Рауан 2003ж, 297 бет.
2.Е.О.Омар Қосымша біім беру ұйымдары тәрбие жұмыстарының негізі- Түркістан , 2004 жыл, 248 бет
3.Үздіксіз тәрбиенің тұжырымдамасы- Алматы, РБК. 1998 жыл 32 бет.

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ОЙЫН ЭЛЕМЕНТТЕРІН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ПӘНГЕ ДЕГЕН ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

Салауатова Жансауле Казбековна,
ағылшын тілі мұғалімі
№19 ОМ КММ
Ақтөбе қаласы

В.И. Сухомлинский «Ойынсыз, музыкасыз, ертегісіз, фантазиясыз бала толыққанды дамымайды» дейді. Ағылшын тілінің пәндік аспектісін меңгертуде ойын түрлері, ойын элементтері және оларды пәннің өзектілігімен үйлестіру жолдары тәжірибе арқылы көрсетіледі. Ойын арқылы оқытудағы оқушылардың пәнге деген қызығушылығының артуы, білім сапасын зерделеу нәтижесінде анықталды. Ағылшын тілін оқытуда ойын түрлерін қолдану оқушының тілді үйренуге деген ынтасын арттырады. Ағылшын тілін үйрету кезінде ойын элементтерін пайдалану оқушының шет тіліне деген қызығушылығын арттырып, жаңа тақырыпты жақсы түсінуге әсер етеді. Ойын арқылы балалар ағылшын тілінде жеңіл қарым-қатынас жасай алады және ойын кезінде оқушылар шаршағандығын сезбей, әсерлене, қызыға отырып ағылшын тілін оңай әрі тез үйренеді.

Ойын элементтерін оқытудың бір түрі, оқытудың құралы мен әдісі ретінде қарастырылып, өзіндік нәтижесі көрсетілді, дәлелденді.

• Оқудың алғашқы кезінде оқушының тілдік материалдарды жеңіл меңгеріп кетуіне көмектеседі. Ойын түрлерін дұрыс өткізілген сабақта оқушылардың тілді үйренуіне ынтасы артып, сол тілді білуге қызығады.

• Ағылшын тілін оқытуда ойын түрлерін қолдану

• Оқушының шаршамай жалықпай білім алуына мүмкіндік беру, қызығушылығын арттыратын тек ойын элементтері болып саналады. Ойын оқушыны бірігіп жұмыс істеуге бағыт береді, іздендіруге дағдысына қалыптастыруына мүмкіндік туғызады.

• Ағылшын тілін оқытуда ойын түрлерін мынадай мақсатта қолдану тиімділігі қарастырылды:

1.Алфавитті дұрыс әрі тез меңгерту.

2.Оқушылардың тілдік дағдыларын (жазылым, айтылым, оқылым, тыңдалым) жетілдіру.

3. Ағылшын тілі грамматикасын меңгерту.

4.Оқушылардың ойлау қабілетін дамыту.

• Оқушыларды ағылшын тілінде сөйлеуге қарым-қатынас жасауға шет тілін әрбір мұғалім өз сабақтарында жаттығудың бір түрі ретінде ойындарды қолданылып, сабақты қызықты өткізуге, оқушылардың тілге деген қызығушылығын арттыруға білім деңгейін тексеру құралы ретінде пайдалануға болады.

Ойын жас ерекшеліктеріне қарамайтын, адамның көңіл-күйін көтеретін, ойландыратын үрдіс. Ойын – төзімділікті, алғырттықты, тапқырлықты, ұқыптылықты, ізденімпаздықты, іскерлікті, дүниетаным өрісінің көлемділігінің, көп білуді, сондай-ақ, басқа да толып жатқан сапалылық қасиеттердің қалыптастыруға үлкен мүмкіндігі бар педагогикалық тиімді әдістердің бірі ретінде көрініс табады.

Ойын элементтерін пайдалана отырып оқушылардың ағылшын тілі сабағына қызығушылығын арттыру мәселесі қоғамымыздың даму бағытындағы жан-жақты дамыған сауатты, саналы азамат тәрбиелеудің жолы болып көрсетіледі. Атақты педагогтар В.А.Сухомлинский, Н.К.Крупская, К.Д.Ушинский ойынның балалардың ой-өрісін дамытуда, дүние танымын қалыптастыруда тәжірибелік маңызы зор екенін атап көрсеткен [1, 74]. Ұлы педагогтардың негізгі идеясына сүйене отырып, тәжірибеде ойын элементтерін ағылшын тілін оқыту әдістемесі зерттелді.

М.Жұмабаев «Ойын – бала үшін өмірлік тәжірибе» - деп атап көрсетсе, ал, шетелдік ғалым Ж.Пиаже «ойын-баланың рухани дамуының негізі» – деген, сонымен қатар, К.Левин, Л.С.Выготский, Д.Б.Эльконин сияқты ғалымдар да өз еңбектерінде ойын әрекетінің оқу үрдісінде маңызды құрал болып табылатындығын атап көрсеткен [2, 48].

Мектеп оқушыларына ағылшын тілін оқытудағы бір негізгі аспект - ол ойын элементтерін тиімді пайдалану болып табылады. Әр сабақ процесінде қандай дидактикалық ойын қолдануға болатынын сабақтың мазмұнына, мақсатына жас ерекшелігіне сәйкес таңдау жолдары, үйлестіру жолдары тәжірибедегі көрсеткен тиімділігі арқылы дәлелденді. Ойынның шығу сырын ғалымдар жүздеген жылдар бойы зерттеп келеді. Ойын өмірде пайдасыз көрінгенмен аса қажетті көрініс, құбылыс. Ойын балалардың оқуға, еңбекке деген белсенділігін, қызығушылығын арттырудағы басты құралы. Ойын барысында балалардың белсенділігі, шығармашылығы, ойы дамиды. Ал мұғалімнің міндеті – балаларды ойынға өз қызығушылығымен, ынтасымен қатысуын қамтамасыз ету [3, 144].

Шетел тілі сабақтарына қойылатын негізгі мақсаттар мен олардың теорияларына сәйкес құрылу принциптері, сабақ типтері мен түрлерін, жаңашыл педагогтардың сабақ бойынша тәжірибелеріне талдау жасадық. Ойынның оқыту мүмкіндігі жөнінде ертеден белгілі. Көптеген алдыңғы қатарлы педагогтар оқыту процесінде ойынды қолдану тиімділігіне әділ назар аударған. Ойында адамның, әсіресе баланың толық және кейде күтпеген жерде қабілеті танылады. Ойынның жарқын зерттеушісі Д.Б.Эльконин ойын өзінің әлеуметтік табиғаты мен ешкімге тәуелсіз қанықтығы бойынша үлкендер әлемін қамтиды. Ойынды «әлеуметтік қарым-қатынастар арифметикасы» деп атай отырып, Эльконин ойынды әрекет ретінде белгілі бір кезеңде пайда болатын, психикалық функциялар мен баланың үлкендер әлемін тануы тәсілінің жетекші нысаны деп айтады.

Сонымен, ойын өмірлік тәжірибеге жаңа тұрақты жаңартпалар әкеледі, сондықтан ережелер мен ойын шарттарын тұрақты қамтитын әрекет болып табылады – оларға орнықты дәстүрлер мен нормалар салынған, ал ойынның қайталану ережелері бала дамуының тренингтік негізінін жасайды.

Көптеген ойындарда «шындықтың функциясы» не кесілген шарттар түрінде немесе заттар түрінде – аксессуарларда, немесе ойынның өз қастастығында бар болады. А.Н.Леонтьев бала шындықтың неғұрлым кең, оның қолы жетпейтін шеңберіне тек ойында ғана қол жеткізетінін дәлелдеді. Ойнай және ойынмен алдана жүріп бала өзін таниды және өзін тұлға ретінде сезінеді. Оқушылар үшін ойын – олардың әлеуметтік творчествосының өрісі, оның өзін қоғамдық және творчестволық танытуы. Ойын аса ақпаратты және «балаға оның өзі туралы» өте көп айта алады. Ойын – баланың өзін жолдастары ұжымында, жалпы қоғамда, адамзатта, барлық әлемде іздестіру жолы, әлеуметтік тәжірибеге, өткеннің, бүгіннің және келешектің мәдениетіне шығуы, ұғымға оңай әлеуметтік тәжірибенің қайталануы. Ойын – жалпы адамзаттық мәдениеттің бірегей феномені, оның бастауы мен шыңы. Адам ойыннан басқа ешқандай әрекет түрінде өзін-өзі ұмыта, өзінің психофизиологиялық, парасаттылық қабілеттерін жалаңаштай көрсете алмайды. Ойын – баланың барлық өмір бағыттарының реттеушісі. Ойын мектебінде бала – бір мезгілде оқушы да оқытушы да.

Ойынның мақсаты бағдарламада анықталған білім, білік, дағдылар жайында түсінік беру, оларды қалыптастыру, және тиянақтау және пысықтау немесе тексеру сипатында болып келеді. Ойынның міндеті баланың қызығушылығын оятып, белсенділігін арттыру мақсатында іріктеліп алынған нақты мазмұнымен анықталады.

• Ойын ұғымына түсінік берсек, бұл баланың мінез –құлқына өзі басқарумен қатар топпен жұмыс жүргізе білу әрекеті, ол баланың бір-біріне көмектесу, тез ойлау қабілетін, алға ұмтылу ісін дамытады. Сондықтан бағдарлама бойынша бекітілген оқыту үрдісінде ойын түрлерін сабақ үрдісінде үнемі пайдаланып отыру керек.

Ағылшын тілі пәнінде рольдік ойындарды қолдану

• Ағылшын тілі пәнінде көбіне рольдік ойындар, грамматикалық ойындар, танымдық ойындар қолданылады. Ойын-оқу, еңбек іс-әрекеттерімен бірге адамның өмір сүруінің маңызды бір түрі. Іс-әрекетті кесте түрінде қарастырсақ,оқушының белсенділігімен білім сапасын көрсетеді.

• Білім алумен Баланың дене Оқушылардың қызығуы артады
• біліктілік оқушының қозғалысы жақсарады Топпен жұмыс істеуге
• дағдысын Баланы еңбек етуге дағдыланады.
• қалыптастырады. талпындырады Танымдық әрекеттерді
• Ұйымшылдық қабілеті жетілдіреді.
• артады. Ойлау қабілеті артады,
• дамиды.

• Осы іс – әрекеттер арқылы оқушыларды оқытуға да болады. Іс-әрекеттің мынадай түрлеріне тоқталсақ:

• Matching
• Categories
• Fill in the blanks
• Dialogues
• Drawing
• Singing осы іс-әрекеттің түрлерін сабақ үстінде қолданса өте тиімді нәтиже береді.
• Ойынның өзіне тән мотивтері болады. Мысалы: мазмұндық, рольдік ойындар баланың зейінін есін, ойлауын, қиялын қалыптастыруда зор маңыз атқарады. Ойын әсері арқылы бала өз қасиетін қалай қанағаттандыра алатындығын, қандай қабілеті бар екенін байқап көреді. Ал, ақыл-ой ойындарында белгілі бір ережелерді сақтап ойнайды. Ол ойындар баланың тапқырылығын, байқағыштығын, зейінділігін арттырумен қатар, ерік сезім түрлерін дамытады. Ойын түрлері өте көп. Соның ішінде сабақта пайдаланылатын танымдық ойындар, сөздік ойындар жан-жақты дамытып білімді толық игеруіне көмектеседі.

What's in the bag?

Сумкада не бар ойыны

• Мұғалім алдымен балаларға бір сумка алып келеді. Балалардан сұрайды. Балалар сумкада не бар? Балалар ішінде дәптер, қалам, кітап бар деп айта бастайды.

• Мұғалім бұл ойынды сабақ соңында қолданса болады. Әсіресе жаңа сөздерді еске түсіру үшін қолдануға болады. Мұғалім сумканың ішіндегі заттармен таныстырады.Сумкада не бар? Мұғалім оқушылардан What's this? Сұрағы арқылы затты көрсету арқылы сұрайды. Мысалы: Pen, copybook, pencil, ruller, rubber деп көрсетеді. Сосын оқушыларға жеке-жеке қайталатады.Сөздерді ұмытпау керек. Сосын оқушыларға сумка ішіндегі заттарды таратып беріп,оқушылардан осы заттарды мына сұрақ арқылы сұрауға да болады.Мысалы: Who has a pencil? Who has a ruller? Жауап бергенде оқушылар кімде екенін табу керек.Оқушылар тапса Janar has a pencil деп табу керек. Бұл ойын оқушының абаққа деген қызығушылығы артып, сөздік қорлары молайып, есте сақтау қабілеті артады.

• QuestionRace

Сұрақтар сайысы

• Бұл ойынның шарты:

• Мұғалім сол сабаққа қатысты сұрақтар қойылады. Осы сұрақтар оқушыларға таратылып беріледі. Оқушылар сол сұрақтарға дұрыс жауап беру керек. Мысалы жыл мезгілдерін өткен кезде суреттер арқылы да мынадай сұрақтар арқылы қолдануға болады.

1.How many seasons are there in a year?
2.What are they?
3.How many months are there in a year?
4.What are they?
5.What season is it now?
6.What month is it now?
7.How many days are there in a week?
8.What are they?

• Осы сұрақтар арқылы оқушылардың сөйлеу қабілеттері артып,сөздік қорлары молайып,сабаққа деген қызығушылығы артады.

• Қорыта келгенде, оқу үрдісінде «ойын түрлерін пайдалану біріншіден, оқушылардың білімін берік меңгерту құралы болса, екіншіден балалардың сабаққа деген қызығушылығын көтеру болып табылады. Ойын түрлерін пайдалану мынадай нәтижеге жеткізеді.

• Бала ойын арқылы

• Сөздерді айтуды үйренеді, лексикалық және грамматикалық материалды белсенді түрде меңгереді.

• Шығармашылық және ойлау қабілеттері дамиды және байқампаздық қабілетін ашады

• Теңдікті сезінеді, сабаққа қызыға қатысады, ұялшақтықты, жасықтықты жеңеді

• Сабақ жанданады, шет тілін уйренуге деген қызығушылығы оянады. Шаршауы басылады.

• Тыңдап түсіну (аудирование) және ауызша сөйлеу дағдылары дамиды

1.Сөздерді айтуды үйренеді, лексикалық және грамматикалық материалды белсенді түрде меңгереді

2. Тыңдап түсіну (аудирование) және ауызша сөйлеу дағдылары дамиды

3. Шығармашылық және ойлау қабілеттері дамиды және байқампаздық қабілетін ашады

4. Сабақ жанданады, шет тілін уйренуге деген қызығушылығы оянады. Шаршауы басылады.

5. Теңдікті сезінеді, сабаққа қызыға қатысады, ұялшақтықты, жасықтықты жеңеді .Теңдікті сезінеді, сабаққа қызыға қатысады, ұялшақтықты, жасықтықты жеңеді

Қорыта келгенде, ойын әрекетінсіз ағылшын тілі лексикасын оқушының есінде қалдыру тиімділігі аз және ақыл ой күшін көп қажет етеді. Оқу үрдісіне енгізілген ойын ағылшын тілі сабағында оқутыдың бір түрі ретінде қызықты, жеңіл және жанды болуы керек. Ойын оқу үрдісін жеңілдететінін ескеру қажет. Оқытушының сабаққа қойған мақсатына, міндетіне, шартына байланысты ойын түрі өзгертіліп отырылуы қажет. Ойын арқылы кез-келген оқу материалын қызықты да тартымды қылып, оқушылардың көңіл-күйін көтеруге, өздерінің жұмыстарын қанағаттануға және білім үрдісін жеңіл меңгеруге көмектеседі. Сабақ барысында ойын арқылы дамытуға арналған тапсырмалар жүйелі бағытталып, ұйымдастырылып отырса сонда ғана мұғалімнің сабақ мақсатына жеткізуіне мүмкіндік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Ахмедиева А.Т «Шет тілі сабағында оқушыларды шығармашылыққа тәрбиелеу» Ағылшын тілі мектепте 1.2011ж. 32 бет
2. Ахметқалиева Г. «Шығармашылық жұмыстар» Қазақстан мектебі 7.2011ж 24 бет
3. Әділханова М. «Шығармашылық дербестікті қалыптастыруда жазба жұмыстарының маңызы» Қазақстан мектебі 8.2001ж. 38 бет
4. Батаева Ү. «Оқушылар шығармашылығын арттыру» Бастауыш меткеп 1.2011 ж 10-бет
5. Бөлекбаева Қ. «Ұстаздық ізденістер (озық іс-тәжірибелер жинағы)» Алматы 2007ж 125-126 бет

КРИТЕРИАЛЬНОЕ ОЦЕНИВАНИЕ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ

Тажигулова Лариса Валиевна,
учитель начальных классов
ОСШ №56 КГУ
г. Актобе

Критериальное оценивание – это процесс, основанный на сравнении учебных достижений учащихся с четко определенными, коллективно выработанными, заранее известными всем участникам образовательного процесса (учащимся, администрации школы, родителям, законным представителям и т.д.) критериями, соответствующими целям и содержанию образования, способствующими формированию учебно-познавательной компетентности учащихся.

Алгоритм выработки критериев

При планировании урока выделить понятия – знать и уметь;
Выделить формируемое умение;
Определить пошаговые операции выделенного умения;
Из пошаговых операций выделить критерии;
Составить таблицу критериев.В основе традиционной системы оценивания лежит нормативный подход - сравнение индивидуальных достижений учащихся с нормой, т.е. результатами большинства школьников.При такой системе трудно сохранить познавательный интерес ребенка, развить в нем желание учиться, трудиться и сделать его успешным.Основными показателями успешности ребенка являются личная динамика развития и желание учиться. Чтобы научиться сравнивать вчерашние результаты ребенка с его сегодняшними достижениями, надо кардинально изменить систему оценивания. Десятилетиями существующая традиционная система оценивания имеет ряд недостатков.

Учитель выполняет контролирующую функцию;-отсутствуют четкие критерии оценки достижения планируемых результатов обучения, понятные учащимся, родителям и педагогам;-отметки, не дают представления об усвоении конкретных элементов знаний, умений, навыков по отдельным разделам учебной программы, что не позволяет определить индивидуальную траекторию обучения каждого ученика;-система не позволяет ребенку контролировать и оценивать себя;-традиционный подход оценивания не позволяет увидеть ученику динамику собственного развития, успеха;-такая система часто имеет травмирующий характер, не способствует положительной мотивации;С 1 класса совместно с детьми вырабатываю критерии оценки. Предварительно договариваемся, что критерии должны быть чёткими. Обучающиеся учатся видеть свою работу как сумму многих умений, каждое из которых имеет свой критерий оценивания. Когда критерии выбраны, то учитель и ученик становятся на один уровень в оценивании выполненного задания.

С первой недели1 классаобсуждаются два направления оценивания: правильность и аккуратность. Постепенно появляются новые шкалы. Их появление связано с какой-либо актуальной для класса или для конкретного ребенка ситуацией. Например, трудность. Выполняя задания, одни обучающиеся испытывают затруднения, другие - справляются с лёгкостью. Оценивая себя по данному критерию, ученики понимают над чем предстоит ещё работать. Учитель имеет возможность оценить уровень усвоения изучаемого материала. Самооценка ученика предшествует учительской оценке. На первом этапе появляется много шкал, отражающих не только усвоение ребенком математики, русского языка, но и связанных с организацией работы первоклассника. При использовании технологии критериального оценивания меняется и подход к проведению проверочных и контрольных работ. Не менее чем за неделю до констатирующей работы школьникам предоставляется полная информация о том, какие типы заданий в ней предусмотрены, каким критериям они соответствуют и что необходимо для подготовки. К каждой контрольной работе прилагаются дескрипторы, которые описывают уровни достижения учащегося по каждому критерию (последовательно показывают все шаги по достижению наилучшего результата) и оцениваются определенным количеством баллов: чем выше достижение - тем больше балл.

Пользуясь критериями и дескрипторами к ним, ученик ясно видит, какой должна быть идеальная работа, какие шаги нужно предпринять ему, чтобы добиться этого результата. Он может самостоятельно оценить свою работу, своевременно доработать ее. При таком подходе учащимся понятна цель проводимой контрольной работы и процедура выставления отметки. После проверки и оценивания констатирующей работы помимо традиционной «работы над ошибками», организуется также рефлексивное осмысление учащимися их успехов и неудач, выяснение причин и планирование, если это необходимо коррекционной работы. Она проводится как в рамках домашней самостоятельной работы, так и через систему дополнительных предметных занятий. Результаты коррекционной работы отмечаются также в тетради достижений. Если говорить о личном опыте, то мы с моими учениками тоже учимся оценивать по критериям. На уроках русского языка ребята уже знают, каждый шаг – балл. Например, если в упражнении нужно списать, вставить пропущенные буквы и подчеркнуть главные члены предложения, то вот они и дескрипторы:

1. Красиво и аккуратно списан текст.
2. Безошибочно вставлены пропущенные буквы.
3. Правильно определены и подчёркнуты главные члены предложения.

На уроках математики, например, при решении задачи, ребята тоже чётко знают, что нужно оценивать:

1. Правильно записаны условие и вопрос задачи.
2. Верно в решении выбран арифметический знак.
3. Точно произведено вычисление.
4. Безошибочно записан ответ.

На уроках литературного чтения мои ученики понимают, что для того, чтобы получить лучшую отметку при чтении текста, им необходимо учитывать следующее:

1. Текст прочитан целыми словами.
2. Слова прочитаны правильно.
3. Соблюдена интонация.
4. Понятен смысл прочитанного.

Конечно, ребята не знают, что такое дескрипторы. Мы называем это указателями. А критерии называем ступеньками. Например,

- Сейчас мы поднимаемся на первую ступеньку и я проверю, знаете ли вы… Отсюда критерий – знание. Критерии следующие: знание, понимание, применение, анализ, синтез (обобщение), оценка. Анализ, синтез, оценку мы сводим к выводам и доказательствам.

Различные техники формативного оценивания помогут учителю в осуществлении непрерывного оценивания процесса обучения, предоставлении ученикам возможности включиться в этот процесс через взаимооценивание и самооценивание.В чём преимущества критериального оценивания?

• даёт возможность определить, насколько успешно усвоен тот или иной учебный материал, сформирован тот или иной практический навык;
• позволяет фиксировать как изменения общего уровня подготовленности каждого учащегося, так и динамику его успехов в различных сферах познавательной деятельности;
• является «прозрачной» в смысле способов выставления текущих и итоговых отметок и целей оценивания;
• содержит механизм, поощряющий и развивающий самооценивание учащимся своих достижений, а также рефлексию происходящего с ним в ходе учебного процесса
• позволяет бережно относиться к психике учащихся, избегать травмирующих ее ситуаций.
Использование данной технологии позволяет учителю начальных классов успешно реализовать деятельностный подход на уроке, ребёнку - активно включиться в процесс обучения, сознательно относиться к результатам, что даёт возможность определять собственные образовательные интересы и ставить образовательные задачи. Мы учим ребят содержательной оценочной деятельности и прививаем умения оценки и самооценки, самоконтроля и взаимоконтроля, самостоятельности в познании. Поэтому правильная организация критериального оценивания решает задачи личностного роста ребят, что и подтверждается результатами учебной и внеучебной деятельности.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭЛЕМЕНТОВ ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИХ ТЕХНОЛОГИЙ В УСЛОВИЯХ ДОШКОЛЬНОГО УЧРЕЖДЕНИЯ

Мухамбетова Мария Мусаевна,
воспитатель ДО№42 «Айналайын»
ТОО «Bekzat&Co»
г.Актобе

С раннего детства мы — педагоги дошкольного образования должны прививать навыки здорового образа жизни детям, выбирая оптимальные методы и формы работы. Особенность педагогической деятельности в работе с детьми дошкольного возраста состоит в том, чтобы у ребенка сформировать навыки, необходимые для поддержания здоровья. Здоровье детей мы рассматриваем как состояние физического, психического и социального благополучия. Комплексная, целенаправленная работа по валеологическому воспитанию составляет существенное звено в развитии личности ребенка и позволяет научить детей использовать полученные знания на практике, на благо своему здоровью. Любое занятие общеразвивающего или оздоровительного характера должно доставлять ребенку радость. Необходимо соблюдать при этом принцип: здоровые нагрузки, а не перегрузки укрепляют организм. Организация валеологической среды позволяет нам решать следующие задачи:

1. Забота об охране и укреплении здоровья детей, ов-ладение приемами закаливания;
2. Улучшение работы функций нервной и сердеч- но-сосудистой системы, дыхания;
3. Формирование умений произвольно управлять телом, регулировать эмоции;
4. Развитие познавательной сферы ребенка на основе здоровьесбережения.

Педагогическим коллективом для решения вышеперечисленных задач был составлен план мероприятий; проведены диагностические исследования по проблеме приобщения детей к здоровому образу жизни;

внедрены в учебно-воспитательный процесс комплекс мер, пред- усмотренных программой по валеологическому воспитанию; обобщены полученные в ходе подведения итогов результаты, составлены рекомендации. Не можем не указать используемые нами формы и методы оздоровления детей. Основные принципы организации деятельности по сохранению и укреплению здоровья детей (целостность, комплексность, своевременность, дифференцированный подход, последовательность, учет психофизических и возрастных особенностей детей, систематичность) привели к следующим результатам: снизился уровень заболеваемости; изменилось отношение к своему здоровью; дети овладели навыками самооздоровления; пришло осознание взрослыми понятия «здоровье», и влияния образа жизни на состояние здоровья. Медицинские работники совместно с педагогами ведут постоянный поиск методов оздоровления детей в условиях дошкольных образовательных учреждений.

Мы понимаем, что для массового оздоровления должны использоваться эффективные, несложные в осуществлении методы, обеспечивающие максимально полный охват нуждающихся, и, в тоже время, не нарушающие учебно-воспитательного процесса. Лучшими для решения данной проблемы являются методы:

1. Витаминотерапия;
2. Оптимальный двигательный режим и лечебная физ- культура (по показаниям);
3. Физиотерапия;
4. Фитотерапия и ароматерапия;
5. Укрепление зрительного анализатора;
6. Строгое соблюдение продолжительности и органи-зации прогулок на свежем воздухе;
7. Проведение дыхательных упражнений и точечного самомассажа;
8. Оздоровительные занятия и мероприятия.

Чтобы комплексная система оздоровления влилась в общий ритм работы детского сада, мы скорректировали организацию воспитательно-образовательного процесса. Приняли решение: создать благоприятные условия для оптимального физического, психического и эмоционального благополучия каждого ребенка, а также для повышения его познавательной активности. На педсоветах, семинарах, консультациях обсуждались вопросы общего и индивидуального оздоровления детей. Для выявления индивидуальных особенностей каждого ребенка в саду ведется разработанная для этих целей документация: лист педагогического наблюдения за ребенком; лист здоровья, в котором отмечается состояние здоровья ребенка, назначения врача, рекомендации психолога, логопеда. Мы уверены, что режим жизни детей должен быть «подвижно — адаптирован» в зависимости от возрастных и индивидуальных особенностей. Каждый ребенок воспринимает материал по-своему: один лучше запоминает услышанное, другой — увиденное, третий — проигранное. Следует также отметить важность неоднократного повторения излагаемого материала, иногда даже в одной и той же интерпретации. Рекомендуем элементы здоровьесберегающих технологий вводить в утреннюю гимнастику, в режимные моменты, в свободное время, заменять ими динамические паузы на занятиях. Изучение материала целесообразно начинать с младшего дошкольного возраста на доступном для детей уровне, используя стихи, сказки, рассказы, исполнение песен, организации подвижных игр. Работа с малышами по валеологическому воспитанию должна быть динамичной, эмоциональной, неутомительной и разнообразной. А это объективно подталкивает к поискам как традиционных, так и нетрадиционных приемов в оздоровительной и профилактической работе с детьми.

Дети должны знать, для чего они делают то или иное упражнение. Для этого педагогу необходимо доступно обо- сновать каждое упражнение, которое они предлагают сделать детям. Создать условия, при которых дети будут выполнять упражнение с удовольствием, легко, весело, без принуждения.

Педагогам необходимо помнить о влиянии эмоций на деятельность детей. Умеренные эмоции являются организующими, а сильные — дезорганизующими. Темы занятий в игровой форме с использованием элементов здоровьесбережения изучаются в свободное от занятий время.

При работе педагогов с данной рекомендацией важен творческий подход, допускаются изменения, дополнения. Работа построена по концентрическому принципу. Первые занятия являются формирующими. На последующих занятиях умения и навыки совершенствуются и закрепляются. Чтобы профилактическая и оздоровительная работа положительно влияла на развитие детей, укрепление их здоровья необходимо соблюдать следующие рекомендации:

1. Вырабатывать у детей положительную мотивацию на здоровый образ жизни, что приведет к улучшению их физического, психического и духовного благополучия;
2. Четкое чередование различных видов деятельности и отдыха детей — суть рационального режима;
3. Коррекционно-оздоровительная работа, в частности, профилактический точечный массаж и дыхательная гимнастика, позволяют уравновесить повышенную возбудимость детей;
4. Релаксационные упражнения позволяют успокоить детей и снять мышечное и эмоциональное напряжение;
5. Оздоровительные мероприятия после дневного сна необходимо применять для постепенного перехода детей от спокойного состояния к бодрствованию;
6. Обеспечивать необходимые условия для продуктивной познавательной деятельности, учитывая индивидуальные особенности детей;
7. В полной мере использовать основные средства естественного закаливания — воздух, вода и солнце;
8. Используя закаливающие мероприятия необходимо соблюдать основные принципы: постепенности, системности, учета индивидуальных особенностей каждого ребенка;
9. Настойчиво вырабатывать привычку к правильному дыханию — дышать через нос, глубоко, ровно, ритмично.
10. Воспитание навыков личной гигиены и поддержание чистоты тела, одежды;
11. Изменение мировоззрения воспитателя, его отношения к себе, своему жизненному опыту с позиции проблем здоровьесбережения.

Невозможно воспитать ребенка словами без личного примера. Только личный пример порождает в детях искреннюю заинтересованность. Нельзя говорить о добре и в то же время быть сердитым. Нельзя говорить о вреде тех или иных продуктов, а самому употреблять их в пищу. Значимость педагога в привитии здорового образа жизни детям мудро подметил В. А. Сухомлинский «Забота о здоровье детей — это важнейший труд воспитателя. От жизнерадостности, бодрости детей зависит их духовная жизнь, мировоззрение, умственное развитие, прочность знаний, вера в свои силы».

Литература:

1. Селевко, Г. К. «Современные образовательные технологии». М.,1998
14 Психологические науки: теория и практика
2. Касаткина, В. Н., Щеплянина Л. А. «Здоровье» Учебно-методическое пособие, 2003 3. Каралашвили, Е. А. «Физкультурная минутка» — М.,2003 4.

Смирнов, Н. К. «Здоровьесберегающие образовательные технологии» — М., 2003 5. В. Н. Ковалько «Здоровьесберегающие технологии» — М., 2004 6. Л. А. Обухова «Тридцать уроков здоровья для первоклассника» — М., 2002 7. К. К. Утробина «Занимательная физкультура для детей 6–7 лет» — М., 2004 8. М. Р. Максиняева «Занятие по ОБЖ с младшими школьниками» — М., 2004 9. Н. С. Голицина «Нетрадиционные занятия физкультурой» — М., 2004 10. Н. Яковлева «Технологическая помощь детей» — С. Пб., 2002 11. В. Г. Алямовская «Предупреждение психологического напряжения» — М., 2002.

ДЕНЬЕШ БЛОКТАРЫН ПАЙДАЛАНЫП БАЛАЛАРДЫҢ ОЙЛАУ ҚАБІЛЕТІН ДАМЫТУ

Абдуова Женни Аманжановна,
Муханова Тансулу Омиржановна,
тәрбиешілер
№42 «Айналайын» МДҰ
Ақтөбе қаласы

Мектеп жасына дейінгі білім беру әдістемесінде балалардың зияткерлік-танымдық белсенділігін дамытудың әртүрлі әдістері мен тәсілдері бар.

Дегенмен, бала ақыл-ойының дамуына арналған, соның ішінде математикалық, зияткерлік-танымдық белсенділігін дамытуда ең маңызды деген әдістерді бір қалыпқа келтіріп, қалыптастыру мектеп жасына дейінгі білім беру барысында әр педагогтың кәсіби шеберлігіне байланысты деп ойлаймын.

Венгер психологы, әрі математигі Золтан Дьенеш ойлап тапқан логикалық блоктар – баланың кіші жастан бастап зияткерлік-танымдық белсенділігін дамыту және оның ойлау қабілеттерін математиканы меңгеруге дайындауда өте тиімді әдістеме болып табылады.

Әдістемелік және ғылыми-танымал әдебиеттерде бұл әдістерді әртүрлі атаулармен кездестіруге болады, атап айтсақ: «логикалық пішіндер», «логикалық текшелер», «логикалық блоктар» т.б. Бірақ осы атаулардың әрқайсысында логикалық ойлауды дамыту бағыты айқын берілген.Балаларды блоктар арқылы ойната отырып, оларға нысандардың түсін, пішінін, көлемі мен қалыңдығын көрсете отырып, ажыратуға үйретуде, қарапайым математикалық ұғымдарды меңгертуде таптырмас құрал. Ол балалардың ойлау әрекеттерін, логикалық ойлау, шығармашылық қабілеттерін және зияткерлік-танымдық қабілеттерін жетілдіреді. Дьенештың блоктарымен ойнай отырып, бала әртүрлі заттық әрекеттер жасайды. Дьенештың блоктары үш жастан асқан балаларға арналған.

Дьенештың логикалық блоктары 48 геометриялық фигуралардан тұрады:

1. Төрт пішінді (дөңгелек, үшбұрыш, төртбұрыш, тіктөртбұрыш);
2. Үштүсті (қызыл, көк және сары);
3. Екікөлемді (үлкенжәнекішкентай);
4. Қалыңдығыныңекітүріболады (қалың, жұқа).
5. Жинақта бірдей бір де бір фигура кездеспейді. Әрбір геометриялық фигура төрт ерекшелігімен беріледі: пішіні, түсі, көлемі, жуандығы.

Логикалық блоктармен әртүрлі әрекеттер жасау барысында (бөлу, белгілі ережеге сәйкес орналастыру, қайта құру және т.б.) балалар алғашқы математикалық ұғымдарды қалыптастыруда маңызды болып табылатын әртүрлі ойлау қабілеттерін меңгере бастайды. Олардың қатарына сараптама жасау, салыстыру, топтау, жалпылау, жасыру-ашу, сонымен қатар «жоқ», «және», «емес» сынды логикалық операцияларды жасай білу қабілетін игере отырып, осы логикалық блоктардың көмегімен балалар назарға алу, есте сақтау, қабылдау сияқты әрекеттерге жаттығады.

Блоктарды пайдалану арқылы ойындар мен жаттығулар бастамас бұрын, ең алдымен балаларды блоктармен таныстыру керек. Баланың алдына блоктарды жайып салып, олармен қалағанынша ойнауға, ұстап көруге, араластыруға мүмкіндік беру керек. Мынаның қандай түсті фигура екендігін айтып бер (көлемі, пішіні, жуандығы жағынан).Блоктармен осылайшы танысқаннан кейін ойындар мен жаттығуларға көшуге болады.

«Қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру» оқу қызметінде логикалық блоктарды үздіксіз пайдалану балалардың зияткерлік-танымдық қабілеттерін дамытуда таптырмас құрал.

Коммуникация білім саласы бойынша «Сөйлеуді дамыту» оқу қызметінде Дьенеш блоктарын пайдаландым деп айта алам. Мысалы: бірнеше бала «Тышқан мен жылан» ертегісіндегі тышқанның жыланнан құтылу мақсатында адамнан қашқан кезінде жүрген жолын салады. Бір бала жол салғанда онда біркелкі пішіндерді қолданбай салуы керек, ал, екінші бала жол салғанда пішіні мен түсі жағынан біркелкі фигуралар болмайтындай етіп салуы керек, үшінші бала пішіні, түсі мен көлемі жағынан біркелкі келмейтіндей етіп, жол салу керек. Мұнда бірінші бала бір ерекшелікті ұстанса, екінші бала екі ерекшелікті ұстанады, яғни бірден пішіні мен түсіне көңіл бөліп отырады, ал үшінші бала бір уақытта үш бірдей ерекшікті ұстанып отырып, жол салады.

Геометриялық фигуралардан заттар құрастыру балалардың сабақтарын қызықтырақ етеді, қолдың ұсақ сезгіштігін дамытады. Мұнда екі қолдың да қатысуы керек, бұл балаларға «оң, сол, жоғары, төмен» дегенді бағыттауға мүмкіндік береді. Егер бала қандай да саусақ ойынын меңгерген болса, ол тақпақтар мен әндерге басқа көріністер ойлап табуға тырысады. Осылайша баланың математикадан алған білімі бірлескен әрекетте нығая түседі, осыдан кейін өз бетінше әрекет етуге көшеді.

Қорыта айтқанда, мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыс жасауда логикалық блоктарды ойын материалы ретінде қолдану тиімділігін көрсетеді: балалардың ойлау қабілеттерінің дамығаны байқалады. ақпаратты салыстыру, сараптау, жалпылау, талдау, жіктеу операциялары қиындық туғызбайды. Қабылдау, есте сақтау, назарға алу, елестетудің танымдық үрдістері, шығармашылық қабілеттері дамиды.Тәрбиеленушілердің өз бетінше әрекеттегі белсенділік деңгейі жоғарылайды. Балалар заттарды өз қасиеттеріне қарай жіктей алады, заттарды өлшемі бойынша салыстыра алады, логикалық байланыстарды жақсы құра алады.

Дьенеш блоктарың жүйелі пайдалану арқылы, мектеп жасына дейінгі балалардың зияткерлік- танымдық қабілеттерін дамытуға болады.

ИГРА КАК ВЕДУЩИЙ ВИД ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ВАЖНОЕ СРЕДСТВО УМСТВЕННОГО РАЗВИТИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Садикова Заида Ташболатовна,
воспитатель
ГККП ДО №26 «Уміт»
города Актобе

Природа, сущность, история игры

Игра теснейшим образом связана с развитием личности, и именно в период ее особенно интенсивного развития – в детстве – она приобретает особое значение. В ранние, дошкольные годы жизни ребенка игра является тем видом деятельности, в которой формируется его личность. Игра – первая деятельность, которой принадлежит особенно значительная роль в развитии личности, в формировании ее свойств и обогащении ее внутреннего содержания. В игре формируются все стороны психики ребенка. Невольно чаруя и привлекая к себе как жизненное явление, игра оказалась весьма серьезной и трудной проблемой для научной мысли

В современной теории вопрос об историческом происхождении игры является одним из главных, потому что проливает свет на её природу. Большинство современных ученых объясняют игру как особый вид деятельности, сложившийся на определенном этапе развития общества. Взгляд на игру в истории человечества отразила в своей статье Матыщина И.Г. Она предполагает, что самые примитивные формы игры возникли, очевидно, из-за стремления первобытного человека удовлетворить насущные «производственные» потребности своего сообщества. И на стадии архекультуры игры выполняли важные функции социализации подрастающего поколения, подготовки их к коллективной деятельности. Многие из детских игр, забав представляли собой шуточное подражание серьезному жизненному делу, которым детям предстояло заняться позднее, либо несли отпечаток ритуального поклонения.

Игры, имитирующие виды труда взрослых членов племени, служили для детей настоящими уроками, т. к. давали возможность приобрести необходимые трудовые, охотничьи и другие навыки.

Участие в коллективных играх способствовало переживанию чувства единения с другими членами общины.

В процессе общественного развития происходило постепенное обособление игры и труда.

В Древней Элладе были близки понятия «игра» – paidid и «воспитание» – paideid. В Древнем Риме слово «ludus» обозначало 2 неразрывно связанных понятия – «школа» и «игра».

В средние века наблюдалось гонение на игры как на источник греха. Наряду с этим процветали рыцарские турниры, поэтические турниры, маскарады, карнавалы, корриды и др.

Возрождение, наряду с другими культурными ценностями, вернуло в жизнь игры. Они стали предметом изучения и популяризации.

На Руси отношение к играм тоже было неоднозначным. Русская народная культура богата игровыми формами: петушиные бои, кукольный Петрушка, подвижные забавы, игровые хороводы и т.д.

В период 17–18 вв. философские, педагогические взгляды на игру как своеобразный способ взаимодействия человека с окружающим миром нашли свое отражение в работах Я.А. Коменского, Дж. Локка, Ж.Ж. Руссо и др., предпринявшим попытки обоснования взаимосвязи игр с умственным, трудовым и нравственным воспитанием.

Для педагогики 19 в была характерна концепция «воспитания через образование». В этот период свою систему создал Ф. Фребель. Психолог К. Гросс рассматривал игру как изначальную школу поведения.

После Гросса теорию игры разрабатывали Ж. Пиаже, В. Штерн.

Большой популярностью пользовался труд Й. Хейзинга «Homoludens. Человек играющий». Он рассматривал игру как самостоятельное явление культуры и доказывал, что «игра старше культуры».

В 20-ые годы 20 в началось использование игры в коррекционных и терапевтических целях в рамках психоаналитического подхода (Л. Клейн, Г. Гуг-Гельмут), а начиная с 50-х гг – в гуманистически ориентированном подходе (Г. Лэндэрт, А. Маслоу, К. Роджерс).

Анализом значения игровой деятельности занимались и отечественные психологи – Б.Г. Ананьев, Л.С. Выготский, А.Н. Леонтьев, С.Л. Рубенштейн, Д.Б. Эльконин.

Л.С. Выготский отразил взгляд на игру как на источник создания «зоны ближайшего развития».

Так в чем же заключается природа игры?

На наш взгляд игра социальна по своим мотивам, происхождению, функциям, содержанию и структуре. Так Рубинштейн С.Л. отмечает, что побуждения рождаются из его (ребенка) контакта с миром и опосредованы всеми человеческими взаимоотношениями, в которые с самого начала включен ребенок. [6, с. 525] С помощью игры дети овладевают опытом взаимодействия с окружающим миром, усваивают моральные нормы, способы практической и умственной деятельности, выработанные многовековой историей человечества.

Рассматривая сущность детской игры, следует в первую очередь отметить, «Игра – способ реализации потребностей и запросов ребенка в пределах его возможностей»

В игре решается противоречие между возросшими потребностями и запросами ребенка и ограниченностью его возможностей. Так он может быть и летчиком, и врачом, и строителем, хотя в на самом деле не обладает необходимыми профессиональными умениями. Так же в этом виде деятельности находят выражение стремление к самостоятельности, активному участию в жизни взрослых, потребность в познании окружающего мира, активных движениях, а также потребность в общении.

Игровой деятельности, как и любой другой, присущи следующие компоненты: постановка цели, планирование, достижение результата. Таким образом в недрах игры зарождаются и дифференцируются другие виды деятельности (учение, труд).

Игра в наибольшей степени способствует формированию новообразований ребенка, его психических процессов и личности в целом. Так Рубинштейн С.Л. справедливо заметил: «Когда ребенок играет ту или иную роль, он не просто фиктивно переносится в чужую личность; принимая на себя роль и входя в нее, он расширяет, обогащает, углубляет свою собственную личность. На этом отношении личности ребенка к его роли основывается значение игры для развития не только воображения, мышления, воли, но и личности ребенка в целом»

Игра многомерна. Существуют также разные взгляды на её структуру. На наш взгляд полезным будет привести предложенный Шмаковым С.А. набор слагаемых детской игры

Отсутствие материальных результатов. Детская игра, как известно, не создает ценностей в общеупотребительном смысле слова. В ней отсутствуют материальная польза, утилитарные результаты.

Содержание и сюжет игры. Содержание-то, что игра отображает, то, что воспроизводит ребенок в качестве центрального характерного момента. Сюжет – компонент преимущественно ролевых игр, но и у игр с готовым содержанием есть свои сюжеты. Сюжет отражает воспроизводимую действительность. Сюжеты детских игр – это отражение бесконечных сюжетов жизни.

Воображаемая ситуация. Она как структурный элемент игры есть её замысел и вымысел, т.е. главная выдумка игры, то, что создано соображением и фантазией индивида.

Правила игры – это те положения, в которых отражается сущность игры, соотношение всех его компонентов. Тот, кто не принимает правила игры, притворяется, значит, не играет, а делает вид, значит, разрушает её мир, её природную иллюзию. Дети хорошо это чувствуют.

Игровые действия. Игра служит ребенку формой реализации его активности, формой жизнедеятельности. Продуктивную игровую деятельность можно охарактеризовать наличием следующих элементов: задачи, материала, средств, действий, продуктов. Непринужденность – это одна из отличительных черт игры. Навязанная игра – плохая, не настоящая, это тоже скрытая форма принуждения.

Риск – это действие, направленное на привлекательную цель игры, достижение которой сопряжено с неопределенностью, даже возможной опасностью, угрозой неуспеха, сопутствует многим детским играм. Риск как часть структуры игры предполагает свободный выбор альтернативы, выбор различных решений игровой задачи и потому развивает решительность как социальное качество.

Выигрыш – внематериальная польза, выгода, достижение, преимущество, удача. Игра обычно позволяет кому-либо из её участников использовать максимально свои силы, опыт, мастерство для достижения основной цели. Выигрыш в игре (кроме сюжетно-ролевой, где выигрыш – сам процесс играния во что-то, в кого-то) имеет разнообразные формы.

Игра стимулирует силы её участников, вызывает подъем активности, творчества, создает условия для мобилизации всех потенций ребенка. Игра – зона активизированной деятельности, часто на пределе всех сил, в этом её созидательность.

Понимание природы, сущности и истории игры, рассмотренные нами в этом параграфе, имеет большое значение для формирования правильных подходов к руководству детской игрой и использования её как средства умственного развития.

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА АБАЙ ШЫҒАРМАЛАРЫН МЕҢГЕРУ АРҚЫЛЫ ПӘНАРАЛЫҚ БАЙЛАНЫСТЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ

АУДАНБАЕВА ЖУМАГУЛЬ МАЙМАНОВНА,
бастауыш класс мұғалімі
№56 жалпы орта білім беретін мектебі
Ақтөбе қаласы. Ақтөбе облысы

Білім бастауы – бастауыш мектепке берілетіні айқын. Осыдан да бастауыш мектепте әр түрлі пәндер тоғысып,оқушы білімін дамытуға үлес қосады. Баламен тіл табысып, оның бойына білім нәрін себетін басты тұлға ол - мұғалім. Абай атамыз айтқандай, білімімен теңессе ғана ұлттар теңеседі. Ал осы айтып отырған біліміміз оқу-тоқу арқылы теңеседі. Білім мен тәрбие – егіз. Білім ақылдылыққа үйретсе, тәрбие-адамгершілікке үйретеді. Әдебиет - жас өспірімдер ұрпақтарға әсер етуші құрал. Ал, Абай Құнанбаев шығармаларын оқыту мектепте әдебиетті оқыту принциптерімен тығыз байланысты. Абай шығармалары сөз өнерінің биік үлгісі ретінде әдебиетті оқытудың мақсат-мүддесіне толық жауап береді. Мектепте оқытылатын пәндер қатарында әдебиеттің де пән ретіндегі оқытылу мақсаты оқушының білім алуына, білік дағдысын, таным, түсінігін қалыптастыруға, тәрбиелуге бағытталады. Әдебиет басқа оқу пәндері сияқты осы мақсат, міндеттерді арқалай отырып, басқа қырларымен де ерекшеленеді. Ол – әдебиеттің қоғамдық сана тудырған кәркем әнердің бір саласы ретіндегі айырмашылығы. Әдебиет – адамтану, әлемтану ғылымы. Әдебиет адам табиғатының түрлі сипаттарын, сондай-ақ әмірдің сан қилы құбылыстарын бере отырып, қоршаған ортамызды, болмысымызды дұрыс қабылдауға жағдай жасайды, адамның логикалық ойлауын жетілдіріп, сана-сезіміне әсерін тигізеді. Жинақталған кәркем образдар арқылы адамгершіліктің биік үлгісін танытады. Әдебиетті мектеп қабырғасында оқыту кәптеген маңызды мәселелерге баса назар аударуды қажет етеді. Мектептерде басқа пәндердің қатарында әдебиеттің оқытылуында да білім деңгейін берілген материалдың кәлемімен әлшеу, тек ақпарат құралына айналдыру жағы жиі аңғарылады.

Белгілі бір мәтінді, әлеңді оқытуда оқушы автор туралы не біледі, шығарма мазмұны не туралы дегенмен шектелушілік басым. Ал оқушының сол мазмұнды қабылдауы қандай болды, қандай әсер- күй қалыптасты немесе оқушы өз тарапынан шығарманың ішкі мазмұнын қабылдай алды ма, сол шығармаға баға беруге талаптана ала ма деген мәселелер көмескі қала береді. Оқушы оқылатын шығарманы дайын күйінде басқа авторлардың берген бағасы, түсіндіруі арқылы ұғынбай, өздігінен түсінетін, мұғалімнің жүргізетін жұмысы барысында талдай алатын, қорытынды жасай алатын дәрежеге жеткізу, оқушыға шығармашылық жағдай жасау, еркіндік беру әдебиетті оқытудағы басты міндет болса керек. Абайдай ұлы адамның өз бойындағы ақындық қасиетін халықты тәрбиелеуге бағытталғандығы "Жаздым үлгі жастарға бермек үшін" - деген ойларынан айқын байқалады. Ақын шығармаларын мектепте бастауыш сыныптан бастап сабақта, сабақтан тыс жұмыстар арқылы оқушы бойына сіңіруге болады. Бастауыш сыныпта тәрбиелік сағат түрінде өткізіледі. Онда - тақпақ айтқызу, ақын әндерін орындату, шығармаларынан сахналық көріністер көрсету, қара сөздерінің ішінде тәрбиелік мәні жағынан оқушының жас ерекшеліктерін ескере отырып, қажеттісін түсіндірген дұрыс. Қазіргі жастар, мектеп оқушылары т.б. барлығынан есіл-дерті мал табу, пайда табу. Бұл жаман талап емес. Ал, мұғалімдер міндеті осылардың адал жолын үйрету. Сондықтан оқушы бойына адамгершілік қасиеттерді дамыту үшін мал табу, өнер үйрену, еңбектену жақсы оқу керектігі төңірегінен бастаған дұрыс сияқты. Сабаққа кешікпей келу, сабақ үстінде мұғалімнің айтқандарын түсінуге ұмтылу керектігін оқушы ойына қайталап салып отырған дұрыс. Ол үшін ақынның "Ғылым таппай мақтанба" өлеңінен мына үзіндіні алсақ болады: Ғылым таппай мақтанба, Орын таппай баптанба... Ғалым болмай немене Балалықты қисаңыз? Болмасаң да ұқсап бақ, Бір ғалымды көрсеңіз. Ондай болмақ қайда деп, Айтпа ғылым сүйсеңіз... Міне, осындай мазмұндағы өлеңдерінен үзінділерді алып, оқушы санасына жақсы жағынан ықпал жасай аламыз. Оқу-ғылым, тәртіп тақырыбы жалғасуымен қатар оқушының өзіне сенімін арттыру, өзіне сенуге тәрбиелеу – Абай шығармалары арқылы тәрбиелеуді ұйымдастыруды арқау етіп алынады. Мұнда ақынның: Өзіңе сен, өзіңді алып шығар, Еңбегің мен ақылың екі жақтан,- деген өлең жодарымен қатар өзіне сену деген не? Ақыл деген не? Ақылды кісі қандай болады немесе қандай баланы ақылды дейміз? деген сұрақтарына жауап беруде Абайдың 13 - қара сөзіндегі "беріктік" туралы пікірді негіз етіп алуға болады. Ақыл туралы ақынның 17, 38-сөздеріндегі пікірлерді алуға болады. Осыларға сүйене отырып әркім өзіне сенімді болуы үшін қатты еңбектеніп сабақты жақсы оқуы, өтірік, ұрлық сияқты жаман қылықтардан аулақ болса ғана өзіне сене алады. Мысалы Абай: Пайда ойлама, ар ойла, Талап қыл артық білуге. Артық ғылым кітапта, Ерінбей оқып көруге, -деген. Сонымен қатар: Бес нәрседен қашық бол, Бес нәрсеге асық бол. Өсек, өтірік, мақтаншақ, Еріншек, бекер мал шашпақ. Бес дұшпаның білсеңіз. Талап, еңбек, терең ой, Қанағат, рахым, ойлап қой Бес асыл іс көнсеңіз,- деген үзінділерді сөзсіз жаттауға беруге болады. Өзіне сенуге тәрбиелеу әр баланың өз басына көңіл бұрады. Мұғалім сөзсіз әрқайсысы оқушыға "мен қандаймын?" деген сұраққа өте кең болмаса да осы жастағы балаларға сәйкес "мен қалай оқимын?" Тапсырманы қалай орындаймын? Өтірікті көп айтып жіберген жоқпын ба? деген сияқты олардың ұғымына жақын сұрақтарға жауап берулеріне көмектесу керек. Бұл оқушыларда сын көзқарас қалыптастырудың басы. Осы өзін-өзі сынаудың кемшілігінен әр адам, тіпті бүкіл бір қоғам қатты зиян шегуі мүмкін. Байыптап қарасақ, біздің қоғамымызда осы жағы кемістеу секілді. Тәрбиелік жұмыста Абай шығармаларын пайдалану тәртіпке бойсынуға тәрбиелеумен қатар еңбектегі дағдысын қалыптастырады. Бұл жастағы оқушыларға ең алдымен оқу, білім алуға әрекеттену, білім үшін намысының барынша ұмтылудың өзі де еңбек екендігін түсіндіреді. Сонымен қатар, еңбектің басқа түрлерімен таныстыру және еңбектену дегеннің не екендігін ұғындыру, оның шарттарымен таныстырып, орындауға үйретіп, тәрбиелейміз. Әрине, еңбек - деген ұғымды кең көлемде алумен қатар, осы жастағы балалардың ұғымына сәйкестендіріп түсіндіріп, кейбір шарттарын игертіп, бойына сіңіруге күш жұмсау керек. Мұнда Абайдың еңбек туралы пікірлерін кең пайдалану мүмкіншілігі бар. Мәселен, не нәрсені болмасын игеру үшін еңбектену керек, бұл ретте ақынның: Түбінде баянды еңбек егін салған, Жасынан оқу оқып білім алған. . Би болған, болыс болған өнер емес, Еңбектің бұдан өзге бәрі жалған - деген өлең жолдарын жаттатып, қазіргі заман талабына сәйкес түсіндіріп, мәселен, оқу оқығанда бастық болам деп емес, өзіме, еліме, , Отаныма еңбек етем, қызмет етем, еңбектеніп бәрін табуға үйрену үшін оқимын деген ойды баланың мақсат болса, одан соң не нәрсені болмасын игеру үшін еңбектену керек, мысалы,

күнделікті нан табу үшін де, бір өнерді үйрену үшін де және оны өз пайдасына жарата алу үшін де т.б. Одан соң ақынның 31- қара сөзіндегі "естіген нәрсені ұмытпастыққа төрт түрлі себеп бар" дегенін оқу үшін де, бір нәрсені жасау, игеру үшін де қажет қағида ретінде түсіндіріп мына үзіндіні жаттату қажет. "Әуелі көкірегі байлаулы берік болмақ керек" - бұны әуелі табанды, шыдамды, төзімді, қайратты болу керек деп түсіндіру мен сөзсіз жаттату және әрқашан есіне салып тұру керек. Әйтпегенде, ескерілмей қалады. Егер оны жақсы игерсе оқушының бірде болмаса бірде ескеріп, одан өзіне жағымды нәтиже тапса үнемі ескеретін болуы әбден мүмкін. Одан соң осы қара сөздің "сол нәрсені естігенде, я көргенде көңілденіп, ынтамен ұғу керек" - бұл өзі де түсінікті, тек оқушылардың осыны жаттап алуын қадағалау керек. Тағы бір шарт "Сол нәрсені ішінен бірнеше уақыт қайтарып ойланып, көңілге бекіту керек". Бастауыш мектеп оқушылары үшін Абай сөздері ауырлау келеді, сондықтан ол мұғалімдер тарапынан түсіндірумен қатар, байыппен бірінен соң бірін, асықпай, алдыңғы ережені игерген соң, толық жаттап кез-келген уақытта есіне түсіре алатын болған соң кейінгісін қолға алу дұрыс болады. Абайдың жыл мезгіліне арналған өлеңдерінде жыл мезгілдеріне тән белгілерді суреттеп, табиғат көрінісін елестете отырып, әлеуметтік жағдайды көрсету, соны айқындау ниеті басым жатыр. Автордың қай сөзінің қатыңқы да, шытынап шығуы, қаһарлы қысқа, не суық күзге ызаланудан гөрі жыртық-тесік, кем-кетік, жұпыны өмірге, ондағы бейқамдыққа, қырсыздыққа ызалануы көбірек көрініп тұрады. Оған қоса ақынның ызалануында сол жыртық-тесік, жамау-жасқаумен жүргендер мен бүрсеңдеген балаларға жаны ашу, аяу белгісі де байқалады. Күз туралы көңілсіздеу ой мен ақын суреттеуіндегі көрініс көз алдыңа екінші бір сиықсыз көріністі алып келеді. Ол – жыртық киім, жамау-жасқаумен жүрген ауыл әйелдері, бәрінің қабағы жабырқаңқы, бүрсеңдеген бала, от жақпаған, суықтан құты қашқан үй. Бұл көрініс біріншіден, автордың оларға деген аянышы мен жан ашуын туғызып, екіншіден, одан туған көңіл-күйдің кейіске айналғаны байқалады. Берілген эмпатиялық әңгіме-сұхбат арқылы ақынның осы көңіл-күйін оқушыға сезіндіру мақсаты көзделуі керек. Өмірде жай суретші аңғара қоймайтын сәл нәрселерді Абай аңғарып көре білген. Сондықтан оның өлеңдері – шындық бейнесі болып шығады. Абай «Күз» өлеңінде жыл мезгілінің бір кезеңі – табиғат көрінісін суреттеуде қазақ халқының бұрынғы өміріне тән адамдардың іс-әрекеті мен күнделікті тұрмысында бар болмысты екі-үш сөз тіркестерімен нақ шындықтың бетін ашып көрсетеді. Мәселен, «иін илеу», «кемік сүйек, сорпа-су тимеген соң», «енесіне иіртіп шуда жібін» сияқты сөз тіркестері жай ғана сыртқы көріністі сөз еткенімен, әр қайсысында көп мағына жатыр. «Қыс» мезгілін оқытар алдында берілген сұрақтарға «қар», «қырау», «аяз», «үскірік», «шаңғы теуіп жүрген балалар», «сырғанақ», «аяз ата», «шыршаны жағалай айналған балалар», «жаңа жыл», «қатып жатқан сулар, өзендер», «қар үстіндегі адам іздері» алуға болады. Қысты оқушылардың барлығы бірдей ақ түсті табиғи деп таниды. Көктем белгілеріне қатысты қойылған сұрақтарға «қар ериді», «жаңбыр», «үйлердің шатырына қатқан мұздардың еріп, тамшылап тұрғаны», «8 – наурыз», «құстар жылы жақтан оралғаны» «ағаштар гүлдейді», «жан-жануар ояна бастағаны», «дән егіп жатқан диқаншы» сияқты жауаптар қайырады. Оқушылар көктемді әр түрлі түспен елестетеді. Бір оқушы жасыл түсті, біреуі қызыл қызғалдақ түсін елестетеді. Мұндай жұмыс түрлерін ұйымдастырудағы басты мақсат оқылатын шығарманы дұрыс, өз дәрежесінде қабылдауға жағдай туғызу, оқушы қиялын ұштау болып табылады. Өмірде не бір айтулы оқиға, қандай болмасын бір қажеттілігімен өзіне әлем ынтасын аударған үлкен істің тындырылуы немесе қандай да бір үлкеннің әуелі бір кішкентай бір болымсыздан, тіпті бір елеусізден басталғанын кәптің талай рет естіп, білгені бар. Сол сияқты, әмірде жай ғана бір кішкентай нәрсенің телегей теңіз үлкен, даңқы әлемге әйгілі ұлылық туғызар бастау болатындығы да кездеседі. Өз заманының суретшісі, ақын Абай сол кездегі халық тағдырына, олардың ауыр халіне қабырғасы қайысады. Елдің жүдеу тұрмысы, әлеуметтік жағдайы ақын шығармаларында ерекше кәңіл-күйімен суреттеледі. Абай жыл мезгілдерін суреттеген өлеңдерінде обьектив жағдай мен субьектив жағдайды тұтастыра айтып, ондағы құбылысты, әлеуметтік жәйіт пен дүниенің, табиғат болмысының кәрінісін қосып, біріктіре суреттейді. Сол арқылы өз жан дүниесінің тебіренісі мен толғанысын көрсетеді. Мәселен, Абайдың «Күз», «Қыс» сияқты өлеңдерін оқығанда, бастауыш сыныптардағыдай жыл мезгілдерінің әр түрлі белгілерін, табиғат көріністерін айту үстірт түсінік тудырмаса керек. Абайдың өзі табиғат кәрінісі және жер бетіндегі тіршілік атаулының (адам, өсімдік, оның әлеуметтік халі т.б) бәрін де тұтастық қалпында сипаттап тұр.

Ол тұтастықты даралап ыдыратқанда әрбір жеке ғылым саласының үлесінен (өсімдіктану, жаратылыстану, тәнтану, әлеуметтану, саясаттану, география, тарих, сурет т.б.) екені байқалады. Абай шығармаларының табиғаты кешегіні айта отырып, бүгінгі күннің барысына жөн сілтейді. Кешегі айтылған Абай сөзі бүгін өз құнын жоғалтпақ түгіл, ол құндылық пен оған деген мұқтаждықты еселеп арттырғандай болады. Сондықтан да бұл жердегі интеграциялық байланыс мұғалімнің білімдік-әдістемелік дайындығын қалайды. Ақын өлеңдері өз заманының шындығын бейнелейді. Оны жалаң күйде бүгінгі ұғым, түсінікпен айту өлеңнің ішкі мазмұнын жоғалтады. «Интерната оқып жүр» өлеңіндегі «Ойында жоқ олардың шариғатқа шаласы»» – деген жолдар Абай заманындағы ел арасының бүліншілігінен хабар береді. Сол тұстағы білім алудағы тар ұғым, түсініктің қалыптасқанын аңғартады. Оқудағы мақсат арыз, шағымжаздыру, сот ісінде бедел көтеру, біреуден есе қайтару дегендерге саяды. Мұның өзі отаршылдық алып келген саясат салдарынан қазақ елінің ішкі жағдайының өзгеруін кәрсететінін ашып айту керек. Абай білім алудың мақсаты бұлардан әлдеқайда жоғары екендігін айтатынын ұғындыра отырып, әңгімені бүгінгі жағдайға бұрған орынды. «Нан таппаймыз демейді, Бүлінсе елдің арасы» – деген сөз бүгінгі қоғам құрылысы бір түрден екінші түрге ауысып, жер жүзінде идеялық түсініктерге өзгеріс еніп жатқанда халық көріп отырған қиындықты жеңу жолы – ел арасының бірлігі деген ұғымды биіктету және ел бірлігі деген түпкі тек сонау түркі қағанаты болып құрылғаннан бері келе жатқан мызғымас тұрақты ұғым екендігін ұрпақ көзқарасы мен дүниетанымына негіз етіп қолдану керек. Ол үшін өлеңнің негізгі ой-түйіні ретінде көрінетін тұсын анықтап, ол бойынша түрлі-түрлі жұмыстар жүргізу қажет. Оқыту жұмысының нәтижелі болуы оқыту әдістерін үйлесімді етіп таңдап ала білуге байланысты. Себебі оқытуды ұйымдастырудың негізгі формасы – сабақ. Ал сабақтың мақсаты мұғалім мен оқушының ұжымдық, шығармашылық еңбегі, сондай-ақ сабақта оқыту мен тәрбиенің міндеттері, мақсаттары жүзеге асырылады, оқушылардың ой - әрісі кеңіп, қабілеті шыңдала түседі, өмірге деген көзқарасы қалыптасады. Қорыта айтқанда, ұлы Абайдың лирикалық шығармаларын бастауыш сынып оқушыларына үйрету барысында ең қажетті сыналған әдістемелерді пайдаланып, оларды әрбір сабақта жаңалап, жетілдіріп отыру, әрбір тақырыпты өтуге творчестволықпен қатынас жасау бүгінгі күннің ең зәру мәселесі болып табылады. Себебі бастауыш сыныптан бастап Абайдың шығармаларын жан-жақты талдап оқыту арқылы оқушылардың тіл байлығын дамытып, жақсы қасиеттерге тәрбиелейміз. Сонымен қатар бүлдіршіндеріміздің дүние танымына, дүниеге көзқарасын қалыптасыруда, олардың заман дәрежесіндегі азамат болып өсуінде, биік интеллектуалдылыққа, олардың бойындағы эстетикалық талғамының ұштала түсуінде ұлы Абайдың шығармалары бірден бір рухани азық болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Абай. Қара сөз. /Қаз аударған К. Серикбаева., Ю. Кузнецова/. Семей: Межд. клуб Абая. 2001 ж
2. Абай. Дүниеде сірә сендей маған жар жоқ. Алматы. «Жалын». 1990ж
3. Бейсенбаева А. Пәнаралық байланыс негізінде оқу процесін ұйымдастыру. Алматы. 1995ж
4. Есенжолова А. Абай шығармаларын оқытудың тиімді әдістемелері. Қазақ тілі мен әдебиеті. 1993 ж.
5. Интернет беттері: о https://stud.kz/referat/show/4092 о https://ppt-online.org/482262 о https://alashainasy.kz/okushy_portfolio/bastauyish-syinyip-okushyilaryinruhani-adamgershlkke-tarbieleude-abay-58808/

Жалпы және қосымша білім беру ұйымдарындағы оқу процесі
Образовательный процесс в организациях общего и дополнительного образования

ЖАСТАРДЫҢ ҚҰНДЫЛЫҚ БАҒДАРЛАРЫ

Кинадинов Конысбек Шамшадинович,
дене шынықтыру пәні мұғалімі
№ 56 жалпы орта білім беретін мектебі
Ақтөбе қаласы

Аннотация

Берілген мақалада қазіргі таңдағы жастардың құндылықтарының бағдарлары мен қызметі талданды. «Құндылық» терминдерінің маңыздылығы және қоғам дамуындағы рөлі анықталды. Жастардың азаматтық белсенділігін арттыру тәжірибесіндегі ғалымдардың зерттеу жұмыстары талданды.

Құндылық – адамдардың қабілеті мен мүмкіндіктерінен шыққан әрекеттердің қажеттілігі. «Құндылықтар – қасиеттер ... бала кезден, ана сүтімен бірге, өзінің ана тілі арқылы,мораль негіздері ретінде, өз тарихын, мәдениетін, әдет – ғұрыптарын және салт – дәстүрлерін игеру нәтижесінде орнығады. Қасиеттер адам бойына моральдық жауапкершіліктер жүктейді, сезімін айқындайды.

Құндылық дегеніміз - адамдар арасындағы қарым-қатынасының сипаты, адам еңбегінің жемісі, өмір сүруінің құралы мен жағдайы, шынайы өмірдің мәні мен құбылысы болып табылады[1].

Н.Ресчердің «құндылықтар түсінігі» - әлеуметтанудағы ең анықталмаған және ең бірінші кезекте нәрсенің шектік субъектілігіне байналысты. Оған құндылықтардың бірқатар белгілері бойынша жіктелуі жатады: құндылықтар приоритеттер жинағының құрылымы ретінде қарастырылуы мүмкін, осыған байланысты индивидуимдар жеке өмірін құруға және өмірін құруға және әрекет таңдауына басшылық негіз болып табылады[2].

Адамның қоғамдағы іс-әрекеті, оның қылығы үнемі субьективті түрткіленген. Онда адамның қанағаттандыруды қажет ететін қажеттіліктері көрініс береді. Өмір сүру барысында және тәрбие процесінде, осы адамда сипатталған тенденциялар мен позициялар қалыптасады.

Осындай сипаттарға: тұлғалық бағдар, қажеттіліктер, қызығушылықтар, көзқарас, құндылықтар жатады.

Тұлғалық бағдар дегеніміз сыртқы жоғары әсеріне жауап ретінде адам әрекеті мен мінез құлық ерекшеліктерінің дайындығын анықтайтын іс - әрекет субьектісі ретіндегі тұлғаның психикалық жағдайы.

«Бағдар» терминін ең алғаш жоғары білім беру ғылымына енгізген Д. И. Уднадзе (1887 – 1941ж.ж.). Бағдар нақтытүрде адам әрекетін іс - әрекетке бағыттап, ол үшін қажетті психикалық процестерді ұйымдастырып, оларға белгілі сипат береді. Бағдар болашақтағы іс - әрекет алгоритмін қамтиды және адамның болашақ қылығын болжайды [3].

Әрбір тірі ағза, өмір сүру үшін сыртқы жоғары дан алынатын белгілі бір жағдайлар мен құралдарға мұқтаж болады. Мысалы: өсімдік дұрыс өсуі үшін күн сәулесіне, жылылыққа, топырақтан алатын дымқылдыққа және қоректік заттарға мұқтаж.

Қандай да бір белгілі қажеттілікті сезінудегі адамның психикалық жағдайы қажеттілік деп аталады.

Адам қажеттілігі оның өмір барысында көбейіп және өзгеріп отырады: адамдық қоғам өзінің мүшелері үшін жаңа қажеттіліктерді тудырады. Қажеттіліктердің жаңарып отыруына қоғамдық өнеркәсіптердің тигізетін маңызы зор.

Қажеттіліктердің жоғары білім білім жағдай екендігінің ерекше сипаттамалары:

- Қажеттіліктердің нақты мазмұнды сипаты: заттың (киімге қажеттілік) және функционалды қажеттіліктер.
- Қажеттіліктің эмоцианалды жағдай сипатымен аңғару.
- Қажеттілікті қанағаттандырудағы эмоцианалды – еріктік жағдай.
- Бұл жағдайлардың әлсіздеуі немесе толығымен жоғалуы.
- Қажеттілік негізінде жатқан мұқтаждықтың қайтадан көрінуі.

Бұлай бөлу қандай да бір деңгейде шартты түрде болып келеді. Шын мәнінде адамда қоғамдық сипатта болмайтын бір де бір қажеттілік жоқ. Материалды қажеттіліктер, бір жағынан организмнің биологиялық функциясы сияқты, әлеуметтік сипатта[4].

Демек, құндылық – адамдардың қабілеті мен мүмкіндіктерін шыққан әрекеттердің қажеттілігі. Адамның ілгері дамуының шегі болмайды. Әр уақытта ізденуден, жаңа идеялар іздеуден талмауымыз керек. Ұрпақтан ұрпаққа рухани құндылықтарды жеткізу ұлттық құндылықтардың тұрақты жүйесін құрайды.

Ғалымдар құндылықтар проблематикасын үнемі игілік, сұлулық, береке, қайырымдылық және т.б. түсініктердің мәніне үйлестірді. Платон болмасты «заттар әлеміне» және «идеялар әлеміне» бөле отырып, заттар әлемінде ақиқат, әсемділік, әділеттілік және т.б. жоғары игіліктерге сәйкес келетіндей ешнәрсе жоө деп есептейді. Және сыртқы әлемнің өткіншілігі мен салыстырмалығын ескере отырып адамдардағы ақиқат, әсемдік т.б. ұғамдырды уақыттын тыс, мәңгі идеялар кеңістігіне орналастырды. «Егер кім әсемдікті дұрыс пайымдаса, ол бұл жолдың ақырына жетіп, тосыннан жаратылысы жағынан таңқаларлықтай әсем нәрсені көреді... бұл нәрсе, ең алдымен мәңгі, яғни ол туылуды да, күйреуді де, өсуді де білмейді, екіншіден ол ешбір жағынан тұрпайы болмайды, қашан да, қай жерде де өзгелермен салыстырғанда әдемі, ал басқа уақытта, басқа жерде өзгелермен салыстырғанда тұрпайы. Әсемдік – бұл бет, қол немесе қандайда бір дене бөлігі түрінде емес, қандай да бір сөз немесе білім түрінде емес өзінен-өзі әрқашан да өзінде тұтас бейне ретінде көрінеді: әсемдіктің өзге түрлерінің барлығы оған қатысында туылатын және күйрейтін болса, ал ол артып та, кеміп те кетпейді, ешқандай ықпалды сезінбейді».

Құндылықтардың пайда болуы және қажеттілігі ежелгі Шығыс антик философиясында қарастрылған. И. Кант және Г. Гегель – немістің ұлы философтардың танымдары бойынша құндылқтар ұғымына зейін қойып, талдаулар жүргізген. Мысалы, И. Кант аксиолгиялық түсініктерді қалыптастыру үшін қоршаған әлемді ойша нақты және идеалды деп екәге бөлген. Адам алдына қойған мақсатына жету үшін ол факторлардың ықпалына, мәнділігіне қатысты деген ойларда болған [5].

Сонымен құндылық бағдары - әлеуметтік тәжірбиені, эстетикалық, этникалық және субъект үшін маңызы зор жеке құндылықтар мен бағдарлар болып табылатын басқа да айналадағы болмыстың маңызына қарай бағалай білудің негіздерін игеру үдерісі. Адамның құндылық бағдарлауының дамуы әлеуметтік дамудың барылық заңдарымен тығыз байланысты. Ол жеке тұлғаның маңызды сапасын және қоғамдық құрылымдағы алатын орнын, әлеуметтік қасиеті сипаттайтындығын анықталды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1.Назарбаев Н.Қазақстан халқына жолдауы //Қазақстан жаңа жаһандық нақты ахуалда: өсім, реформалар, даму. 2015 жылғы 30 қараша
2.Қазақстан Республикасының президенті Н.Ә. Назарбаевтың Ұлт жоспары «100 нақты қадам» бағдарламасы (20 мамыр, 2015ж). Электронды ресурс: [http://kazgazeta.kz/?p=30112
3.Узнадзе Д.Н. Общая психология. – Питер 2005 – с. 176-183.
4.Зверева О.Л. Семейная педагогика и домашнее воспитание. –М., 1999 – с. 116-193.
5.Кузин Ф.А Культура делового общения. – М., 2000 – с. 57-62.

ЕЖЕЛГІ УАҚЫТТА АУДАНДЫ ҚАЛАЙ ӨЛШЕГЕН? ТІКТӨРТБҰРЫШ ПЕН ШАРШЫНЫҢ АУДАНЫН ТАБУ

Куандыкова Балжан Айжановна,
бастауыш класс мұғалімі
№56 ЖОББМ КММ
Ақтөбе қаласы

Тақырып: Ежелгі уақытта ауданды қалай өлшеген? Тіктөртбұрыш пен шаршының ауданын табу	**Мектеп:56 ЖОББМ КММ**	
Күні:27.11.2020	**Мұғалімнің аты-жөні:Куандыкова Балжан Айжановна**	
Сынып: 3 «ә»	**Қатысқандар саны:15**	**Қатыспағандар саны:**
Оқу мақсаттары	3.4.1.7. Тікбұрыш пен шаршының ауданын табу, формулаларды қолдану, фигуралар салу, есептерді талдап шығару	
Сабақ мақсаттары:	**Барлық оқушылар үшін:**	
	Ауданы болатын нысандарды атау және ауданды өлшеуге арналған өлшемдер мен құралдарды таңдап алу, палеткамен өлшеу	
	Бірқатар оқушылар үшін:	
	Тіктөртбұрыштың ($S=a\cdot b$), шаршының ($S=a^2$)ауданын табу формулаларын құру және қолдану.	
	Кейбір оқушылар үшін: Тіктөртбұрыштар мен шаршының ауданын табу формуласын қалай құру және қолдану керек екенін түсіндіру.	
Тілдік мақсаттар	**Оқушылар:** Аудан деген не және оны қалай табуға болатынын түсіндіре алады. **Пәндік лексика және терминология:** Аудан, палетка.	
	Сабақта диалог/жазуүшінпайдаланылатынтіл. *Талқылау:*	
	Қандай фигуралардың ауданы бар? Палетканы қалай қолдануға болады?	
	Жазу:	
	Есептерді шығару жолдарын жазу.	

Пәнаралық байланыс	Дүниетану, бейнелеу өнері	
АКТ қолдану дағдылары	Интербелсенді тақта, заңдылықтар	
Тірекбілім, білік, дағдылар	Аудан туралы түсінік.	
Жоспар		
Жоспарланған уақыт	**Жоспарланған іс-әрекет**	**Ресурстар**
3 мин	**Ұйымдастыру кезеңі:** - Оқушылармен амандасу. **Психологиялық ахуал** Көтеріліп көкке күн, Күлімдеді маған да, Күлімдеді саған да, Нұрын шашып баршаға. Сәттілік тілеп біздерге Біз сабақты бастайық.	1-слайд
2 мин 2 мин 30 мин	**1.Үй тапсырмасын тексеру №6,8 36 бетте** **Бағалау:бағдаршам бойынша** **2. «Серпілген сұрақтар» әдісі бойынша сұраққа жауап алу** **-Шаршының ауданын қалай табамыз?Ережесін айт** **-Формуласын тап** **-Тіктөртбұрыштың ауданын қалай табамыз? Ережесін айт** **-Формуласын тап** **-Периметрді қалай табамыз** **-Периметрдің формуласын тап** **Бағалау:монета бойынша** **Жаңа сабақ** ***Тіктөртбұрыш пен шаршының ауданын табу*** **Ресейде ауданды өлшеу үшін үйілген шөп қолданылды. Олар екі үйілген шөп,төрт үйілген шөп деп бөлінген.** **Қазақ халқының егін шаруашылығымен айналысқан жерлерінде жер мөлшерін өлшеуге пайдаланылған бірліктерінің ішінен ең көп қолданылғандары танап** **Танап - Қазақстанның суармалы аудандарында 1 танап=1820, 23 шаршы метрге тең деп қолданылады.** **Практикалық жұмыс** **Түйме,домино,кубик,фишка,дөңгелектермен қағаз парағының ауданын есептеу** **Дескриптор:** **Қағаз парағының ауданын есептей алады және жазады**	3-слайд Дәптер, оқулық 6-слайд 7-слайд

	Бағалау: ***«Жарайсың!», «Өте жақсы!», «Керемет!» сөздіктері арқылы бағалаңыз.*** **Дәптермен жұмыс** **1.Күннің жадысын жазу** **2.Көркем жазу** **Оқулықпен жұмыс:** **№2** **а)Тіктөртбұрыштың периметрі мен ауданын табу** **ә) Семантикалықкартанытолтыру** **Дескриптор:** **Фигуралардың периметрі мен ауданын формула бойынша есептейді және жазады.** **Бағалау:жүрекше арқылы бағалау** **Жеке жұмыс:** **№3** **Ауданныңөлшембірліктерініңкестесінпайдаланыпсалыстыру** **Дескриптор:** **Ауданның өлшем бірліктерін еске түсіріп, салыстырады және жазады.** **Бағалау. смайликтер арқылы** **3 см^2<3 дм^2 5 м^2> 5 см^2 9м^2= 900 см^2** **9 дм^2 = 900 см^2 10 дм^2> 100 см^2 9 м^2> 90 см^2** **5 м^2 =500 дм^2 200 дм^2=2м^{2}100см^2>100 дм^2** **Жұптық жұмыс:** **№4** **а)Фигуралардың қабырғаларын өлшеп,периметрі мен ауданын тап** **ә)Фигуралардың боял.ан бөліктерінің ауданын тап** **Дескриптор:** **Фигураны өлшейді.Периметрі мен ауданын табады.** **Бағалау: V арқылы** 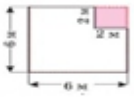 1)тіктөртбұрыштың барлық ауданы - 36 м^2 S=6·6 =36 м^2 2)боялған бөліктің ауданы - 4 м^2 S=2·2 =4 м^2 3)боялмаған бөліктің ауданы- 32 м^2 S= 36-4 =32 м^2 ә) 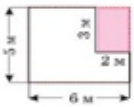 1)тіктөртбұрыштың барлық ауданы - 30 м^2 S=6·5 =30 м^2 2)боялған бөліктің ауданы - 6 м^2 S=2·3 =6 м^2 3)боялмаған бөліктің ауданы- 24 м^2 S= 30-6=24м^2	8-слайд 9-слайд 10-слайд 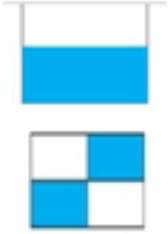 11-слайд

	б) 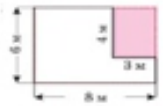 1)тіктөртбұрыштың барлық ауданы – 48 $м^2$ $S=6\cdot 8=48м^2$ 2)боялған бөліктің ауданы - 12 $м^2$ $S=4\cdot 3=12м^2$ 3)боялмаған бөліктің ауданы- 36 $м^2$ $S= 48-12=36м^2$ ❑ **(Ө.Ж)** 6-тапсырма.Күрделі теңдеуді шешу. 35+x=200-140 a-(47+33)=310+210 490-x=100+210 35+x=60 a-(80)=520 490-x=310 x=60-35 a=520+80 -x=-180 x=25 a=600 x=180 35+25=200-140 600-80=310+210 310=310 60=60 520=520 y+230=9*4+640 200+x=280+600 (230+670)-x=410+120 y+230=676 200+x=880 900-x=530 y=676-230 x=880-200 -x= - 370 y=446 x=680 x=370 676=676 880=880 530=530 **Сөздік бағалау «*Жарайсың!*», «*Өте жақсы!*», «*Керемет!*»**	
Соңы 3 мин	**«Жалғасын тап» әдісі арқылы** **-**Шаршының ауданын табу үшін..... . -Тіктөртбұрыштың ауданын табу үшін, ұзындығын еніне ..... . -Шаршының периметрін табу үшін	12-слайд
Соңы	**Кері байланыс** **«Өлшем»** **Мая шөп - жақсы түсіндім** **Үйдің аумағындай – жартылай түсіндім** **Алақандай - түсінбедім**	

Қосымша мәліметтер		
Саралау-диалог арқылы ***,Білім алушының ішкі уәжіне қолдау көрсету***	**Бағалау –** **«Кері байланыс» әдісі** **«Бағдаршам» әдісі** **«Басбармақ» әдісі** **Өзін-өзібағалау** **«Серпілген сұрақ» әдісі** **«Жұппенжұмыс» әдісі** **«Жалғасын тап» әдісі**	**Пәнаралық байланыс – дүниетану** **денсаулық және қауіпсіздік, АКТмен байланыс- проектор, интербелсенді тақта.** **Құндылықтарменбайланыс (тәрбиеэлементі) «Үлкенгеқұрмет, кішігеізет»**

ОБРАЗОВАНИЕ — 2021: ВЗГЛЯД В БУДУЩЕЕ

Бекниязова Зайла Базарбаевна,
учитель русского языка
ГККП ДО№ 26 «Үміт»
города Актобе

Моя жизнь, моя профессиональная история тесно связана с дошкольниками и системой дошкольного образования.

Говоря о будущем образования, нельзя не затронуть личность педагога, который является строителем и творцом детской души. «Строительный материал», над которым работает педагог, — это любознательные, восприимчивые, жаждущие умы. Используя свойства, а иногда преодолевая сопротивление этого материала, педагог придает ему совершенную форму.

В этом счастье педагога — видеть, как под твоим началом идет человек в рост, как воплощается в нем твоя мысль, энергия, воля… Поэтому без всяких преувеличений можно смело сказать, что педагог — профессия на все времена. И есть ли дело на земле более ответственное, чем то, что педагог отважно избрал своей судьбой? Потому что этой судьбе суждено тысячекратно повториться в других судьбах.

Педагог, образно говоря, осуществляет связь времен. Он как бы передает эстафету из настоящего в будущее. Так было вчера, так будет завтра. Что такое будущее? Каким оно станет через несколько десятилетий? Что ждет нас там, за трудноуловимой и в то же время точно и навсегда определенной чертой, где настоящее уже станет прошлым, а прошлое превратится в далекую историю. Будущее всегда притягивает к себе людей, мы постоянно хотим знать то, что нас ожидает, мы живем надеждой на будущее, не подозревая о том, что только от нас, от нашего настоящего зависит то, каким оно будет…

Чем же отличается наше время? Наверное, прежде всего насыщенностью событий и быстротой происходящих перемен. Может кто-то скажет, что мы потеряли «уверенность в завтрашнем дне», но в чем-то жизнь стала интереснее и многограннее. Сегодняшний Казахстан не хуже и не лучше прежнего — просто он другой. Он — часть нового мира, который предъявляет новые требования ко всем сферам нашей жизни. Воспитание и образование детей не исключение. Поэтому мы должны задуматься над тем, как создать условия для творческого развития ребенка, способного в скором будущем решать задачи, которые сегодня еще даже не сформулированы. Изменилось очень многое, и прежде всего наши дети, которые чуть ли не с пеленок осваивают мобильные телефоны и компьютеры. Современные дети очень рано развиваются и взрослеют в связи с постоянным развитием общества, его информатизацией, бесконечным потоком информации. Изменились родители — возросли их требования к детским садам, школам. Сегодня уже и не верится, что не так давно по всей стране в одно время во всех детских садах проходили одни и те же занятия по типовой программе.

В современномКазахстане педагоги имеют возможность выбирать иосновную, дополнительную программу, более того, они составляют собственные. Оказалось, что в дошкольном образовании работают потрясающе талантливые и творческие люди, необыкновенные оптимисты! Поскольку Казахстан стал более открытой частью нового мира, возникла необходимость по-новому посмотреть и на образование: переходить на западные образцы или же развивать систему казахстанского дошкольного образования. Пока идут споры, педагоги фактически создают новую систему, основанную на наших лучших традициях и приемлемых для нас зарубежных образцах. Министерство образования проводит реформы, несомненно, необходимые на данный момент. Меняется ситуация в регионах. Вопрос только в том, чтобы при их проведении по отношению к детям и всему дошкольному образованию соблюдался принцип: «Не навреди!». Образование — это система, которая работает для будущего, которая создает его. Не зря французский писатель, филолог, историк религии Ж. Э. Ренан утверждал, что для любого общества вопрос об образовании является вопросом жизни и смерти.

Эрих Фромм, крупнейший мыслитель XX в., один из великих психологов, утверждал, что эволюция человека зависит только исключительно от его способности передавать знания будущим поколениям. Заглядывая в завтрашний день образования, хочется сказать об образе детского сада будущего… не современное оборудование должно стать его главным показателем, оно должно лишь быть необходимым условием его существования. Атмосфера молодости, любви, творчества, ценности знаний и культуры — вот та среда обитания, в которой бы хотелось находиться. Это обеспечение талантливыми, умными, профессиональными специалистами. Ведь именно они развивают и детский сад, и ребенка в детском саду. Современный человек должен быстро реагировать на меняющееся положение дел, должен быть подготовлен к трудностям и стремительному движению времени, перед подрастающими поколениями стоит задача создать новое общество, в котором не должно быть деления, свои и чужие.

Я думаю, что современное образование способно решить все эти задачи. Часто возникает вопрос: «Какой должен быть педагог, по какой дороге он должен направить своих воспитанников? Ведь именно я как педагог, наставник, закладываю в воспитанниках то «разумное, доброе, вечное», что останется с ними на всю жизнь. Меняются времена и лица, меняются воспитанники, но остается главное вложить в них понимание происходящего в данный момент времени. Научить уважать историю своей страны и учитывать уроки прошлого, идти вперед строя свое будущее!

«РАЗВИВАЮЩИЕ ИГРЫ ДЛЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА»

ДуйсенбаеваКарлгаш Кенжегалиевна,
воспитатель
ГККП ДО № 26 «Үміт»
города Актобе

Развивающая игра – это специфическая, полноценная и **достаточно содержательная для детей деятельность**, имеющая свои побудительные мотивы и свои способы действий.

Развивающая игра – это весьма эффективное средство формирования таких качеств, как организованность, самоконтроль и т. д. Её правила регулируют поведение **детей**, ограничивают их импульсивность. Оценивая вместе с взрослым действия сверстников, отмечая их ошибки, ребёнок лучше усваивает правила **игры**, а после осознает и свои собственные ошибки. Тогда правила становятся как бы нормой поведения в группе, приносят новый социальный опыт. Выполняя их, дети завоевывают одобрение взрослого, признание и уважение сверстников.

В младшем **дошкольном возрасте** усвоение новых знаний в игре происходит успешнее, чем на учебных занятиях. Обучающая задача, поставленная в игровой форме, имеет ряд преимуществ, ведь в игре ребёнку понятна необходимость приобретения новых знаний и способов действия. Ребёнок, увлеченный замыслом **игры**, не замечает того, что он учиться, хотя при этом он то и дело сталкивается с затруднениями, которые требуют перестройки его представлений и познавательной деятельности. Если на занятии ребёнок выполняет задание взрослого, то в игре он решает свою собственную задачу.

Развивающая игра – это не любые действия с дидактическим материалом и неигровой приём на обязательном учебном занятии. Цель **игры** всегда имеет два аспекта:

1. Познавательный – это то, чему мы должны научить ребёнка, какие способы действия с предметами хотим ему передать;
2. Воспитательный – те способы сотрудничества, формы общения и отношения к другим людям, которые следует привить детям.
В обоих случаях цель **игры** должна формулироваться не как передача конкретных знаний, умений навыков, а как **развитие** определенных психических процессов или способностей ребёнка.
В **дошкольном возрасте развивающие игры** содержат разносторонние условия для формирования наиболее ценных качеств личности. Однако для достижения этого необходимо соблюдать определенную последовательность в подборе игр.
Игровой замысел является игровой ситуацией, в которую вводится ребёнок и которую ребёнок воспринимает как свою. Это достигается, если построение замысла **игры** опирается на конкретные потребности и склонности **детей**, а также особенности их опыта. Замысел **игры** осуществиться в игровых действиях, которые предлагаются ребёнку, чтобы игра состоялась. В одних играх требуется что-то найти, в других – выполнить определенные движения, в – третьих – обменяться предметами и т. д.
Игровые действия всегда включают в себя обучающую задачу, т. е. то, что является для каждого ребёнка важнейшим условием личного успеха в игре и его эмоциональной связи остальными участниками. Решение обучающей задачи требует от ребёнка активных умственных и волевых усилий, но оно же и даёт наибольшее удовлетворение.
Также побуждает ребёнка к игре игровой материал. Он имеет большое значение для обучения и **развития малыша**, а также для осуществления игрового замысла.
Важной особенностью **игры являются правила**, которые доводят до сознания **детей** её игровые действия и обучающую задачу. Правила бывают двух видов: правила действия и правила общения. Выполнение правил требует от ребёнка определенных усилий, ограничивают его спонтанную активность. Однако это и делает игру увлекательной, интересной и полезной для **развития ребёнка**.
Для того чтобы игра увлекала каждого ребёнка, взрослый должен **стать** её непосредственным участником. Своими действиями, эмоциональным общением с детьми взрослый вовлекает их в совместную деятельность, делает её важной и значимой для них. Совмещение взрослым двух разных ролей *(участника и организатора)* – важная отличительная особенность **развивающей игры**. Многие **игры учат детей действовать в** *«уме»*, мыслить, что раскрепощает воображение **детей**, **развивает** их творческие возможности и способности.
Подбор игр – дело серьёзное и ответственное. Игра должна давать ребёнку возможность применять на практике то, что ему уже известно, и побуждать к усвоению нового. При выборе **игры** нельзя ограничиваться только её предметным содержанием, нужен ещё и предварительный анализ характера **игры**. Главным условием нормального психического **развития** ребёнка являются доброжелательные и открытые отношения его со сверстниками и воспитателями, способность к сотрудничеству, совместной деятельности. Воспитатель должен ввести ребёнка в детский коллектив, научить его общаться и дружить, ведь от того, как сложатся отношения ребёнка с воспитателем и с другими детьми, зависят его настроение, хорошее самочувствие, а также успехи в познавательном личностном **развитии**.

Познавательные действия, направленные на решение обучающей задачи, должны предлагаться с учётом **возрастных возможностей детей** и не должны утомлять их. Рациональные приёмы познавательной деятельности, показанные ребёнку взрослым, увеличивают её эффективность не только в игре, но и на занятиях.

Младший **дошкольник** всегда стремиться к чему-то необычному, весёлому, поэтому положительные эмоции надёжно защищают малышей от умственных перегрузок, ведь то, что **развлекает**, никогда не утомляет. Радостные переживания приносят ребёнку **игры-забавы**, в которых полностью отсутствуют сухой дидактизм и назидательство.

Большинство **развивающих** игр непродолжительны по времени и просты по своей организации, поэтому их можно проводить в любое свободное время. Главный методический принцип в использовании игр – их многократное повторение, которое является необходимым условием **развивающего эффекта**. Систематически участвуя в той или иной игре, дети начинают понимать её содержание, лучше использовать условия, которые создает игра для освоения и применения нового опыта.

Очень важно правильно выбрать игру и хорошо её провести. Взрослый заранее должен подготовить необходимый игровой материал, понять психологические особенности **игры** и её воспитательное значение. Необходимо помнить, что во время **игры**, все её участники должны быть активными.

«ПРИМЕНЕНИЕ СОЦИО-ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ РЕЧИ ДОШКОЛЬНИКОВ»

Мухамбеталина Роза Макаримовна,
учитель русского языка
ГККП ДО №31« Куншуак»
города Актобе

Игра - что может быть интересней и значимой для ребенка?

Это и радость, и познание, и творчество, это то, ради чего ребенок идет в детский сад.

Игра имеет в жизни ребенка такое же значение, как у взрослого деятельность - работа, служба.

Каков ребенок в игре таков во многом он будет и в работе, когда вырастет.

Поэтому воспитание будущего деятеля происходит, и игре…- говорил Антон Семенович Макаренко- выдающийся советский педагог и писатель.

Учиться играя! Учиться играя, потому что все мы хотим, чтобы наши дети были любознательными, остроумными, сообразительными.

В игре развивается способность воображению, образному мышлению, в процессе игры дети приобщаются к элементарным общепринятым нормам и правилам взаимоотношения со сверстниками и взрослыми.

На сегодняшний день существует множество методик, технологий ,с помощью которых можно корректировать процесс развития речи у детей. Важнейшим условием совершенствования речевой деятельности дошкольников ,является создание эмонационально- благоприятной ситуации, речевой среды способствующей возникновению желания активно развивать свою речь и участвовать в речевом общении.

Самая близкая, доступная и увлекательная деятельность дошкольников - игра.

Между игрой и речью существует двусторонняя связь; с одной стороны речь ребенка развивается и активизируется в игре , с другой стороны сама игра совершенствуется под влиянием обогащением речи.

Детей трудно заинтересовать абстрактными понятиями и уж тем более невозможно заставить их выучить материал, если цель их изучения не понятна.

Одним из современных и интереснейших методов обучения древнейшая машина, которую авторы технологии ТРИЗ –(теория решения изобретательных задач) применили в дошкольном образовании и названа « Кольцами Луллия»

В 13 веке французский монах Раймунд Луллий (поэт, философ,мыслитель)создал логическую машину в виде бумажных кругов. Оказывается, ее можно использовать как средство развития речи у детей. Простота в конструкции позволяет применять ее в детском саду. А эффект огромен - познание языка и мира и их взаимосвязи.

Конструкция данного пособия очень проста:

- На стержень нанизывается несколько кругов разного размера.
- Сверху устанавливают стрелку.

Все круги разделены на одинаковое количество секторов.

Для работы с детьми 3-4 лет целесообразно брать только два круга разного диаметра с 4 секторами на каждом.

В работе с детьми 5-6 лет используют два- три круга(4-6 секторов на каждом).

Дети 6-7 летнего возраста используют четыре круга с 8 секторами на каждом.

На них располагаются картинки (рисунки, слова, цифры, предметы окружающего мира).

Игры с « Кольцами Луллия» целесообразно проводить в качестве игровых упражнений (индивидуально или с подгруппой детей)

Этих игр множество, но их можно условно разделить на три группы:

1.Игры на подбор пары и соотнесение обьектов(«Найди, где живет и чем питается», « Назови детеныша».

2. Игры с элементом случайности в установке колец (« Найди по форме и назови сколько».

3 Игры на развитие творческого воображения («Чей детеныш?», «Когда это бывает?»).

Основная цель данного пособия: развитие логического мышления, навыков устной речи, внимания, воображения.

Задачи:

- развивать познавательную активность.
-сенсорное развитие (восприятие цвета, формы).
-совершенствовать грамматический строй речи,
-развивать моторику и координацию движений рук.

* В результате работы с кольцами Луллия у дошкольников:
* развивается творческое воображение и мышление;
* обогащается словарный запас
* формируется умение свободно высказывать свои мысли;
* развивается умение устанавливать причинно- следственное связи в природе;
*вырабатывается формулировка и решение проблемы.

Наша задача дать детям интрумент для познания окружающей действительности и тогда весь мир будет в их руках !

Конспект занятия по речевому развитию с использованием игровой методики ТРИЗ- в подготовительной группе «Шагала»

«Дикие и домашние животные»

Цель: Развитие у детей лексико - грамматических средств языка по теме « Дикие и домашние животные».

Задачи :

Образовательные -обогащать знания детей о диких и домашних животных, активизировать словарь. Закрепить места их обитания и чем питаются.

Развивающие- развивать коммуникативные навыки ; умение рассуждать на заданную тему; умение слушать педагога и своих товарищей.

Воспитательные - воспитывать интерес и любовь к животному миру.

Ход занятия

Перед тем начать игру выполним упражнение

Хорошо, что солнце светит ?

Хорошо!

Хорошо, что ветер дует ?
Хорошо !
Хорошо идти с друзьями ?
Хорошо!
Хорошо прижаться к маме!
Хорошо!
-Сегодня, ребята,предлагаю вам поиграть игру с «волшебными кругами»
Мы с кругами поиграем,
Много нового узнаем!
-Хотите?-Да!
Игра «Кто, где живет, чем питается?»
Детям предлагаю рассмотреть игру, после процесса изготовления. Прошу назвать что они видят. Затем обьясняю правила игры. Детям надо под стрелкой собрать в одну линию животного,что ест и где живет.
Потом прошу ребенка рассказать, что он знает об этом животном.
Можно еще описать животного, еду, которую ест, и то место , где он живет.
Кто изображен на большом круге ?
-корова ,кошка, собака ,лошадь.
Правильно- это домашние животные. Они живут около дома человека. Кормят и защищают их люди; строят для их жилища. Возле домашних животных поставим рисунок (домик).
-Заяц, волк, медведь, лиса -дикие животные возле диких животных поставим рисунок рисунок (леса)
Кто такие дикие животные?
Правильно – это дикие животные. В природе диким животным надо самим заботится о себе и о своих детенышах; Они сами добывают себе пищу.(рисунок леса)
Загадка
Гладишь- ласкается
Дразнишь – кусается(собака)
Кто отгадает тот начинает игру.
Корова – это домашние животное.
Что у коровы на голове?
У коровы на голове есть большие рога, она может бодаться
Как мычит корова? Помычите. Как зовут детеныша коровы ?
-теленок.
Где живет корова ? в коровнике .
Что ест корова ? Корова и теленок едят траву .
Кто это ? - Кошка
Посмотрите на кошку и скажите, что у кошки на голове есть(ушки, мордочка)
А на мордочке, что у нее (глаза, нос, рот, усы).
Как кошка мяукает ?
Что едят кошка и котенок ? Кошка и котенок лакают молоко.
Кто это ? Собака и щенок лают. Собака и щенок едят косточку
У собаки есть нос, которым она нюхает следы.
Как зовут детеныша собаки ? Это щенок.
Кто это ? Это- лошадь.
У лошади длинные ноги, грива, хвост.
Живет в конюшне, ест сено, яблоки,морковку.
Лошадь перевозит грузы и людей.
Разминка «Раз, два, три»
Кто это? Заяц –дикое животное.
Заяц какой ? (трусливый, быстроногий)
- А почему про него говорят « зимой белый, а летом серый?»
Как вы думаете? Он меняет шубку зимой на белую , а летом на серую).
Уши зайца, какие?(длинные) .

А какой хвостик у зайца? (маленький. пушистый).
Медведь- это хищное , могучие, хитрое животное.
Живет в берлоге, очень любят мед, траву,ягоды, почки деревьеви цветов.
Медведь (какой?) (неуклюжий, косолапый)
А кто знает , что они делают зимой?
Они зимой спят в своей берлоге.
«Дружбу водит он с лисой,
Для других ужасно злой.
Все зубами щелк да щелк.
Очень страшный серый.»
Дети:Волк
Как называется жилище волка?-Логово
Волк-хищник и его рацион составляют зайцы, мелкие животные.
«Она в лесу хитрее всех
Ее пушистый рыжий мех
Она подвижна и хитра
А зовут ее лиса
Лиса красива: пышный хвост, рыжая шуба.
Где живет лиса ? в норе
Что ест лиса ?
Птицами, ягодами, любит зайчатину.
Итог занятия поблагодарить детей за активное участие.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ АДАМГЕРШІЛІККЕ ТӘРБИЕЛЕУ

Токкожина Марал Жалгасовна,
Есентаева Айгерим Муратовна,
тәрбиешілер
№42 «Айналайын» МДҰ
Ақтөбе қаласы

Жаңа кезеңдегі білім берудің өзекті мәселесі жас ұрпаққа-адамгершілік-рухани тәрбие беру. Құнды қасиеттерге ие болу, рухани бай адамды қалыптастыру оның туған кезінен басталуы керек. Халықта «Ағаш түзу өсу үшін оған бұтақ кезінде көмектесуге болады, ал үлкен ағаш болғанда оны түзете алмайсың» деп бекер айтылмаған. Сондықтан баланың бойына балабақшадан ізгілік, мейірімділік, қайырымдылық, яғни адамгершілік құнды қасиеттерді сіңіріп, өз-өзіне сенімділікті тәрбиелеуде отбасы мен тәрбиешілер шешуші рөл атқарады. Рухани –адамгершілік тәрбие - екіжақты процесс.
Мектепке дейінгі балаларға адамгершілік тәрбие беру. Балалар бақшасында адамгершілік тәрбие берудің жалпы сипаттамасы. Адамның моралдық сапа негіздері мектепке дейінгі балалық шағында қалыптасады. Мектепке дейінгі жылдарда бала ересектердің жетекшілігімен жақын адамдарымен, құрдастарымен, заттармен, табиғатпен қарым-қатынас жасаудың, тәлім-тәрбие алудың бастапқы тәжірибесіне ие болады. Балалардың іс-әрекеттерін басқара отырып, тәрбиші олардың бойында Отанын сүю, айналадағыларға ықыласпен қарау, шамасы келгенше оларға көмектесуге ұмтылу, дербес іс-әрекетте белсенділік және белгілі бір іске бастама көрсету сияқты адамның маңызды сипаттарын қалыптастырады. Дұрыс тәрбие балаларда теріс тәжірибе көбеюіне жол бермейді, баланың адамгершілік сапасының қалыптасуына қолайсыз әсер ететін мінез-құлықтағы теріс дағдылар мен әдеттердің дамуына кедергі жасайды. Адамгершілік тәрбиесінің міндеттері мектепке дейінгі балаларды адамгершілікке тәрбиелеудің негізгі міндеттері – балалардың адамгершілік сезімдерін, мінез-құлықтың ізгі дағдылары мен әдеттердің адамгершілік ұғымдары мен мінез-құлық түрткілерін қалыптастыру.

Баланың тәрбиелеуде оның өмірінің алғашқы жылдарынан бастап-ақ адамгершілік сезімдерін қалыптастыру үлкен орын алады. Үлкендермен қарым-қатынас жасау процесінде оларға үйір болу, оларды жақсы көру сезімі, олардың нұсқауларына сай әрекет жасауға, оларға қуантуға, жақын адамдарын ренжітетін қылықтар жасамауға ұмтылу пайда болады. Бала өзінің тентектік, қателік жасаған кездегі ренішті немесе наразылықты көргенде толқуды бастан кешіреді, ал өзінің жақсы қылықтарына жылы шыраймен қараса оған қуанып, жақын адамдарының ризашылдық білдіруінен рақат алады.

Мектепке дейінгі жаста бала ересектердің жетекшілігімен жақын адамдарымен, құрдастарымен, заттармен, табиғатпен қарым-қатынас жасаудың, тәлім-тәрбие алудың бастапқы тәжірибесіне ие болады. Балалардың іс-әрекеттерін басқара отырып, тәрбиеші олардың бойында Отанын сүю, айналадағыларға ықыласпен қарау, шамасы келгенше оларға көмектесуге ұмтылу, дербес іс-әрекетте белсенділік және белгілі бір іске бастама көрсету сияқты адамның маңызды сипаттарын қалыптастырады. Дұрыс тәрбие балаларда теріс тәжірибе көбеюіне жол бермейді, баланың адамгершілік сапасының қалыптасуына қолайсыз әсер ететін мінез-құлықтағы теріс дағдылар мен әдеттердің дамуына кедергі жасайды.

Үлкендермен қарым-қатынас жасау процесінде оларға үйір болу, оларды жақсы көру сезімі, олардың нұсқауларына сай әрекет жасауға, оларды қуантуға, жақын адамдарын ренжітетін қылықтар жасамауға ұмтылу пайда болады. Бала өзінің тентектік, қателік жасаған кездегі реніші немесе наразылықты көргенде толқуды бастан кешіреді, ал өзінің жақсы қылықтарына жылы шыраймен қараса оған қуанып, жақын адамдарының ризашылдық білдіруінен рақат алады. Эмоциялық әсерлену: жақсы қылықтарына, үлкендердің мақтауына риза болу, өзінің орынсыз қылықтарынан: үлкендердің ескертуінен, наразылығынан ұялады, қапалану, уайым жеу оның адамгершілік сезімдерін қалыптастырудың негізіне айналады.

Мектепке дейінгі шақта балада қайырымдылық, жанашырлық, қуанышқа ортақтасу сезімдері қалыптасады. Сезім балаларды белсенді іс-әрекетке: көмек көрсетуге, қамқорлық жасауға, көңіл аударуға, жұбатуға, қуантуға итермелейді. Патриоттық сезімге: туған өлкесін, Отанын сүюге, басқа ұлттардың адамдарын құрметтеуге тәрбиелеудің ерекше маңызы бар. Мектепке дейінгі балалардың ерекшелігі еліктеу қабілеттілігінің айқын көрінуі болып табылады. Тәрбиеші балаларда үлкендерге құрмет көрсетуді, өз қатарларымен дұрыс қарым-қатынас жасауды, заттарға ұқыпты қарауды білдіретін сан алуан мінез-құлық дағдыларын қалыптастырады.

Мектепке дейінгі жастағы баланың рухани-адамгершлік дамуы балабақшасы мен отбасы арасындағы қарым-қатынастың тығыздығы артқан сайын ойдағыдай жүзеге асады. Әрбір бала қандай да болмасын бір міндетті орындау үшін, өзіндік ерекше жағдайлар жасалады. Мәселен, ойында ұнамды әдеттер, өзара қарым-қатынастар, адамгершілік сезімдер қалыптасады, еңбекте – еңбексүйгіштік, үлкендер еңбегін құрметтеу, сондай-ақ ұйымшылдық, жауапкершілік, парыздың сезімі сияқты қасиеттер, патриоттық сезімдер жайлы мағлұматтар. т. б. қалыптасады.

Балабақша тәрбиешісінің алға қойған мақсаты, баланың бойына ұлттық саналық қалыптасқан, халқының әдет-ғұрпын салт-дәстүрлерін көңіліне тоқыған дені сау, шымыр да шыныққан, сымбатты, халықтың тілін білетін, рухани байлығы мол, жан-жақты азамат тәрбиелеп өсіру.

Қай заманда болмасын адамзат алдында тұратын ұлы мұрат-міндеттерінің ең бастысы - өзінің ісін, өмірін жалғастыратын салауатты, саналы ұрпақ тәрбиелеу.

Ұрпақ тәрбиесі - келешек қоғам тәрбиесі. Сол келешек қоғам иелерін жан-жақты жетілген, ақыл-парасаты мол, мәдени - ғылыми өрісі озық етіп тәрбиелеу — біздің де қоғам алдындағы борышымыз.

МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ

	Инновациялық технологиялар білім сапасын арттырудың ресурсы ретінде **Инновационные технологии как ресурс повышения качества образования**	
1	**Ажигулова А. К.** *Использование ИКТ в начальной школе, как средство повышения качества работы учителя*	3
2	**Алмаханова Л. Т.** *Жаңа инновациялық технологияларды оқ у – тәрбие үрдісіне енгізу*	6
3	**Мырзагалиева Д. Н.** *Ауылдық жерде қосымша білім беру ұйымының отбасы мен жұмысын ұйымдастыру*	8
4	**Салауатова Ж. К.** *Ағылшын тілі сабағында ойын элементтерін қолдану арқылы оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыру*	11
5	**Тажигулова Л. В.** *Критериальное оценивание в начальных классах*	15
6	**Мухамбетова М. М.** *Использование элементов здоровьесберегающих технолог ий в условиях дошкольного учреждения*	17
7	**Абдуова Ж. А.** **Муханова Т. О.** *Деньеш блоктарын пайдаланып балалардың ойлау қабілетін дамыту*	20
8	**Садикова З. Т.** *Игра как ведущий вид деятельности и важное средство умственного развития дошкольников: теоретический аспект*	22

Жалпы және қосымша білім беру ұйымдарындағы оқу процесі Образовательный процесс в организациях общего и дополнительного образования		
1	**Ауданбаева Ж. М.** *Бастауыш сыныпта Абай шығармаларын меңгеру арқылы пәнаралық байланысты жүзеге асыру*	24
2	**Кинадинов К. Ш.** *Жастардың құндылық бағдарлары*	28
3	**Куандыкова Б. А.** *Ежелгі уақытта ауданды қалай өлшеген? Тіктөртбұрыш пен шаршының ауданын табу*	30
4	**Бекниязова З. Б.** *Образование — 2021: взгляд в будущее*	34
5	**Дуйсенбаева К.К.** *«Развивающие игры для детей дошкольного возраста»*	35
6	**Мухамбеталина Р. М.** *«Применение социо-игровых технологий в развитии речи дошкольников»*	37
7	**Токкожина М. Ж.,** **Есентаева А. М.** *Мектепке дейінгі балаларды адамгершілікке тәрбиелеу*	40

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
РЕСПУБЛИКАНСКОЙ НАУЧНО - ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
«Образование и воспитание. Теория и практика»
февраль 2021

Свидетельство о постановке на учет
№ 17804-Ж от 23.07.2019 г.
Выдано Комитетом информации
Министерство информации и коммуникаций РК.

Издательство и Редакция журнала не несут
ответственность за содержание
публикуемых статей.

Отпечатано в копировальном центре «Дубликат»
Республика Казахстан, 030000
г. Актобе ул. Есет –батыра ,д.71/А